

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
MAHKEME (DAİRE)

Z/FİNLANDİYA DAVASI*

(Başvuru Numarası: 22009/93)

KARAR

STRAZBURG
25 OCAK 1997

*Çeviren: Özgür AKIŞOĞLU***

Z/Finlandiya davasında¹,

Başkan

R. Ryssdal,

Yargıçlar

F. Gölcüklü,

L.-E. Pettiti,

C. Russo

J. De Meyer,

R. Pekkanen,

G. Mifsud Bonnici,

J. Makarczyk,

B. Repik,

* Çevirmenin Notu [bundan böyle “Ç.N.” olarak kısaltılacaktır]: Söz konusu karar, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi’nin resmî dokümantasyon sitesi HUDOC’tan alınmış olup çeviri İngilizce metin üzerinden yapılmıştır. Söz konusu kararın İngilizce metni için bkz: <http://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/docx/pdf?library=ECHR&id=001-58033&filename=CASE%20OF%20Z%20v.%20FINLAND.pdf> (e.t.:12.01.2017). “Türkiye’de kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak uzun süreden beri devam eden çalışmalar neticesinde 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 24.03.2016 tarihinde kabul edilmiş ve 07.04.2016 tarih 29667 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kişisel verilerin en mahrem alanlarından biri olan sağlık verilerinin kullanılmasını konu edan işbu karar, mezkûr Kanun’un uygulanması aşamasında fayda sağlayacağı gözetildiğinden Türkçeye çevrilmiştir”.

** Avukat, İstanbul Barosu. e-posta: ozgurakisoglu@gmail.com

¹ Davanın numarası, 9/1996/627/811’dir. İlk sayı, ilgili yılın (ikinci sayı) Mahkeme’ye havale edilen davaların listesindeki bu davanın sırasındır. Son iki sayı, davanın açılmasından sonra Mahkeme’ye gönderilen davaların listesindeki ve Komisyon’a yapılan muadil başvurulardan kaynaklı listedeki yeridir.

ve ayrıca yazı işleri müdürü H. Petzold ve yazı işleri müdürü vekili P. J. Mahoney'in katılımıyla İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 43'üncü maddesi ile Mahkeme İç Tüzüğü B'nin² ilgili hükümleri uyarınca daire olarak toplanan İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi, 31 Ağustos 1996 ve 25 Ocak 1997 tarihlerinde gerçekleştirdiği kapalı oturumlardaki müzakereler sonucunda en son zikredilen tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Dava, 25 Ocak 1996 tarihinde Sözleşme'nin 32'nci maddesinin 1'inci fıkrası ve 47'nci maddesinde (m. 32-1, m. 47) belirlenmiş üç aylık süre zarfı içinde İnsan Hakları Avrupa Komisyonu ("Komisyon") tarafından Mahkeme'ye havale edilmiştir. Finlandiya Cumhuriyeti'ne karşı açılmış davanın temelinde, bir Finlandiya vatandaşının – Bayan Z'nin – 21 Mayıs 1993 tarihinde 25'inci madde uyarınca Komisyon'a yaptığı başvuru bulunmaktadır.

Komisyon'un talebi, 44 ve 48'inci maddelere ve Finlandiya'nın Mahkeme'nin zorunlu yargı yetkisini tanıdığına müteallik bildirimine (madde 46) atıfta bulunmuştur. Talebin konusu, davanın unsurlarının, Sözleşme'nin 8 ve 13'üncü maddeleri uyarınca davalı devletin yükümlülüklerinin ihlal ettiğini ortaya koyup koymadığına ilişkin bir karar elde etmektir.

2. Mahkeme İç Tüzüğü B'nin 35 numaralı kuralının 3(d) hükmüne uygun olarak yürütülen soruşturmaya karşılık olarak, Başvurucu duruşmalara katılmak istediğini ve kendisini temsil edecek avukatları tayin ettiği belirtti (Kural 31).

3. Kurulacak olan Daire, Finlandiya vatandaşı seçilmiş hâkim R. Pekkanen'i re'sen (m. 43) ve R. Ryssdal'ı Mahkeme Başkanı olarak bünyesinde bulundurmıştır (Kural 21/4-b). 8 Şubat 1996 tarihinde, Yazı İşleri Müdürü'nün huzurunda, Başkan diğer yedi üyeyi kura ile seçmiştir ki bunlar; F. Gölcüklü, L-E Pettiti, B. Walsh, C. Russo, J. De Meyer, G. Mifsud Bonnici ve B. Repik'dir (m. 43 ve Kural 21/5). Daha sonra yedek hâkim J. Makarczyk, davanın sonraki değerlendirmesinde yer alamayan Bay Walsh'in yerine geçmiştir (Kural 22/1 ve 24/1).

4. Mahkeme Başkanı olarak Yazı İşleri Müdürü aracılığıyla hareket eden Ryssdal, duruşmaların organizasyonu hakkında Fin Hükümet Temsilcisi'ne ("Hükümet"), Başvurucu'nun avukatına ve Komisyon Delegesi'ne danışmıştır (kural 39/1 ve 40). Sonuç olarak; 25 Mart 1996 tarihinde verilen karar gereğince,

² 2 Ekim 1994 tarihinde yürürlüğe giren Mahkeme İç Tüzüğü B, Protokol No. 9'a (P9) tabi olan devletlerle ilgili tüm davalar için uygulanır.

Yazı İşleri Müdürü 29 Mayıs 1996 tarihinde Başvurucu'nun yazılı savunmasını ve 31 Mayıs 1996 tarihinde ise Hükümet'in yazılı savunmasını almıştır. 5 Temmuz 1996 tarihinde, Komisyon Sekreteri, Delege'nin kendi gözlemlerini duruşmada sunacağını belirtmiştir.

5. 5 Temmuz ve 9 Ağustos 1996 tarihleri arasındaki çeşitli tarihlerde, Başkan'ın talimatlarıyla Yazı İşleri Müdürü tarafından talep edildiği üzere, Komisyon yargılamadan önce birkaç belge hazırlamıştır.

6. 20 Haziran 1996 tarihinde, Yazı İşleri Müdürü, 29 Ağustos 1996 tarihli duruşmanın gizli oturumda yapılması için Hükümet'ten bir talep almıştır. Başkan; Komisyon Delegesi'ni ve Başvurucu'yu Hükümet'in söz konusu talebi hakkında görüşlerini sunmaya davet etmiştir. 24 Haziran 1996 tarihinde, Yazı İşleri Müdürü, konu ilgili Başvurucu'nun görüşlerini almıştır.

Hükümet ve Başvurucu tarafından sunulan gözlemler ve davanın hassas niteliği ışığında, Daire 26 Haziran 1996 tarihinde, Mahkeme duruşmalarına uygulanan alenilik ilkesinin bir istisnasını öngören Kural 18'in amaçları için olağandışı koşulların mevcut olduğundan bahisle duruşmanın gizli olarak yapılmasına karar vermiştir.

7. Başkan'ın ve Daire'nin kararlarına uygun olarak; duruşma, 29 Ağustos 1996 tarihinde Strazburg İnsan Hakları Binası'nda gizli oturumda gerçekleşmiştir. Mahkeme, daha öncesinde bir hazırlık toplantısı düzenlemiştir.

Mahkeme önünde hazır bulunanlar:

(a) Hükümet adına;

- H. Rotkirch, Hukuk İşleri Müdürü, Dışişleri Bakanlığı, Temsilci,
- A. Kosonen, Hukuk Müşaviri, Dışişleri Bakanlığı, Yardımcı Temsilci,
- I. Luikkonen, Hukuk Müşaviri, Adalet Bakanlığı, Danışman,
- J. Tenneberg, Hukuk Müşaviri, Ulusal Tıbbi İşleri Kurumu, Danışman,

(b) Komisyon adına;

P. Lorenzen, Delege

(c) Başvurucu adına;

- M. Fredman, asianaja, Avukat,
- M. Scheinen, Hukuk Doçenti, Danışman

Mahkeme; Lorenzen, Fredman, Scheinin, Rotkirch ve Kosenen tarafından yapılan beyanları ve ayrıca sorularına cevaplar vermiştir.

8. 1 Ekim 1996 tarihinde, Hükümet, duruşmada sorulan bir soruya cevaben Mahkeme'ye daha fazla ayrıntı sunmuştur.

OLAYLAR

I. DAVANIN ÖZEL KOŞULLARI

A. Giriş

9. Başvurucu Finlandiya vatandaşıdır, Finlandiya'da ikamet etmektedir ve Sözleşme uyarınca şikâyetlerine sebep olan olaylar esnasında Finlandiya vatandaşı olmayan X ile evlidir. Taraflar, 22 Eylül 1995'te boşanmışlardır. Her ikisi de, İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü'ne (HIV) yakalanmıştır.

10. 10 Mart 1992'de Helsinki Şehir Mahkemesi (*raastuvanoikeus, rådstuvurätten*), X'i 12 Aralık 1991 tarihinde O'ya karşı cinsel saldırı suçundan suçlu bulmuş ve ertelenmiş hapis cezasına mahkûm etmiştir. Şehir Mahkemesi, duruşmayı gizli oturumda yapmış ve davada sunulan belgelerin belirli bir süre için gizli kalmasına karar vermiştir.

11. 6 Mart 1992 tarihinde gerçekleştirilen kan testi sonuçlarına göre X'e HIV-pozitif olduğu hakkında 19 Mart 1992 tarihinde bilgi verilmiştir.

B. X'e karşı açılan cinsel suçlara ilişkin başkaca şikâyetler

12. Mart 1992 başlarında, M. tarafından iddia edilen bir cinsel saldırı şikâyeti üzerine polis, X'in 1 Mart'ta M.'ye kasıtlı olarak HIV bulaştırma riskine maruz bırakmak şüphesi ile adam öldürmeye teşebbüsten soruşturma açtı.

Komisyon tarafından tespit edilen hususlara göre, 5 Mart 1992 tarihli polis görüşmesinde M., X'i fail olarak tespit etti ve polis M'yi, X'in eşi olan Başvurucu'nun HIV-pozitif olduğu hususunda bilgilendirdi. 10 Nisan 1992'de polis, X'in de HIV taşıdığı hakkında M'yi uyardı.

Mahkeme önündeki duruşmada Hükümet, polisin Başvurucu'nun HIV taşıyıcısı olduğu hususunda M'yi bilgilendirmesine ilişkin Komisyon'un tespitine itiraz etti. Delege, bulguların polis soruşturma kaydındaki doğrulayıcı kanıtlara ve Şehir Mahkemesi'nde peşi sıra yapılan yargılama tutanaklarına dayandığı cevabını verdi (bkz, paragraf 19).

13. M.'nin erkek arkadaşı T., Başvurucu ile Mart 1992 ortasında buluşarak Başvurucu'ya kocasının HIV taşıyıcısı olup olmadığını sordu. 6 Nisan 1992 tarihinde T., Başvurucu'ya telefon ederek yukarıdaki Paragraf 10'da belirtilen duruşmaya ilişkin gizli mahkeme belgelerinden pasajları aktardı.

14 Nisan'da bu konuşmanın içeriği ile ilgili olarak T., polis tarafından sorgulandı.

14. 7 Nisan 1992 tarihinde, polis, Başvurucu ile görüşme yapmak için girişimde bulunduysa da Başvurucu X ile evli olması dolayısıyla eşinin aleyhine ifade vermemek için Finlandiya hukukunda yer alan hakkına dayandı (Adli Usul Kanunu, Bölüm 17, m.20/1 (*oikeudenkäymiskaari, rättegångsbalk*)).

15. 22 Nisan 1992 tarihinde, cumhuriyet savcısı M'ye karşı cinsel saldırı iddiasıyla X'e suç isnadında bulundu. 20 Mayıs 1992'de M., adam öldürmeye teşebbüsten X'e karşı yasal işlem başlattı.

16. 10 Eylül 1992 tarihinde; P.-L ve P. tarafından iddia edilen tecavüz şikâyetleri üzerine, X yakalandı ve şikâyetle bulunanlara o ayın başında tecavüz etmek ve bu münasebetle bilinçli olarak onları HIV enfeksiyonu riskine maruz bırakmak dolayısıyla adam öldürmeye teşebbüs şüphesiyle tutuklandı.

17. 14 Eylül 1992'de, polis Başvurucu ile görüştü ancak Başvurucu eşi aleyhine ifade vermeyi bir kez daha reddetti. Başvurucu, kendisinin yapacağı herhangi bir bildirim de dâhil olmak üzere dava belgelerinin gizli kalmayacak olmasından korkuyordu.

18. 18 Eylül 1992 tarihinde R., 19 Aralık 1991'de işlenmiş bir tecavüz suçlamasıyla X'e karşı polise şikâyetle bulundu. Şikâyeti kayıt altına alan polis memuru, Başvurucu'nun 1990'da hâlihazırda HIV-pozitif olduğunun tespit edildiğine ilişkin beyanı söz konusu kayda eklemiştir.

Mahkeme'nin duruşmasında Hükümet, bu bilginin polise R. tarafından söylendiğini belirtti.

Polis, bu dava için de adam öldürmeye teşebbüsten bir soruşturma açtı.

7 Ekim ve 2 Aralık 1992 ve 24 Mart 1993 tarihlerinde, cumhuriyet savcısı; 1 Mart 1992'de M'ye karşı, 10 Eylül 1992'de P'ye karşı ve 5 ve 6 Eylül 1992'de P.-L.'ye karşı işlenen suçlarla ilgili olarak mahkemede X'in adam öldürmeye teşebbüs suçlamalarını Mahkeme'de okudu. Sırasıyla 31 Ağustos 1992 ve 19 Aralık 1991 tarihlerinde işlenen suçlarla ilişkili olarak benzeri suçlamalar ayrıca P.-L. tarafından da 16 Aralık 1992 ve R. tarafından 19 Mayıs 1993 tarihinde yapılmıştır.

C. Başvurucu'nun doktorlarını ve psikiyatristini delil sunmak zorunda bırakan emirler

19. 22 Nisan 1992 tarihinde, halka açık olan Şehir Mahkemesi'nin ilk duruşmasında X, M'nin avukatının sorduğu Başvurucu'nun aynı zamanda HIV taşıyıcısı olup olmadığına ilişkin soruya cevap vermeyi reddetti.

6 Mayıs 1992'de yapılan bir sonraki duruşmada, Şehir Mahkemesi davanın gizli olarak yapılmasına ilişkin tarafların talebini kabul etti. M., Başvurucu'nun HIV-pozitif olduğu hakkında polis tarafından bilgilendirildiğini teyit etti ve T., Başvurucu ile 6 Nisan 1992 tarihinde yaptığı telefon görüşmesinin içeriği hakkında ifade verdi (bkz. Paragraf 13).

20. 18 Mayıs 1992 tarihinde, X'in rızası ile birlikte, X'in ve Başvurucu'nun tedavi gördüğü hastanedeki başhekim L., X'in tıbbî kayıtlarının kopyalarını cumhuriyet savcısına iletti. Başvurucu'ya ait tüm referansların çıkarılması için bu belgeler üzerinde düzeltmeler yapılmıştır.

21. Şehir Mahkemesi, tanık olarak dinlenmek üzere Başvurucu'yu 20 Mayıs 1992 tarihinde mahkemeye çağırılmış, ancak Başvurucu kocası ile ilgili bir davada ifade vermeme hakkına bir kez daha dayanmıştır.

22. 27 Mayıs 1992'de M'nin avukatı, savcıyı, X'in tıbbî kayıtlarının tamamlanmamış olduğu izlenimi verdiği hususunda bilgilendirdi. Aynı gün, cumhuriyet savcısı, X'in HIV enfeksiyonunu ne zaman fark ettiği hakkında bilgi almak için başhekim L. ve X'i tedavi eden diğer doktorlardan uzman veya sıradan tanık olarak ifadelerinin alınmasını polisten istedi.

23. 12 Ağustos 1992'de Şehir Mahkemesi, itirazlarına rağmen başhekim L'nin ifade vermesine karar verdi. Başhekim L., 20'nci paragrafta belirtilen X'in tıbbî kayıtlarının kopyalarından çıkarılmış Başvurucu'ya ilişkin tıbbî verileri Mahkeme'ye açıkladı.

Şehir Mahkemesi geçici tedbir yoluyla, başhekim L'nin ifadelerinin yazılı deşifreleri de dâhil olmak üzere, dava dosyasının gizli tutulmasına karar verdi.

24. 23 Eylül ve 18 Kasım 1992 tarihli Şehir Mahkemesi'nin duruşmalarında X, şikayetçilerin (M., P-L., P. ve R.) avukatının Başvurucu'nun HIV-pozitif olup olmadığı ile ilgili sorusuna cevap vermeyi reddetti. 30 Aralık 1992'de, avukat, X'e Başvurucu'nun HIV-pozitif olduğunu ne zaman fark ettiğini sordu. Ancak, X bir kez daha cevap vermeyi reddetti.

25. 23 Eylül 1992 tarihinde başhekim L., Şehir Mahkemesi'nin kendisini ifade vermeye zorlayan kararı hakkında parlamento ombudsmanına (*eduskunnan oikeusasiamies, riksdagens justitieombudsman*) şikayette bulundu. 5 Şubat 1993 tarihli kararında parlamento ombudsmanı, iç hukukun ihlal edilmediği ve Şehir Mahkemesi'nin söz konusu bilgilerin gizliliğini koruyorken Başvurucu'nun menfaatlerine karşı suçun soruşturulmasındaki kamu menfaatini uygun bir şekilde dengede tuttuğu görüşünü açıklamıştır.

26. 27 Ocak 1993 tarihli mahkeme duruşmasında, Başvurucu'yu muayene eden Dr. K'dan, itirazlarına rağmen, kovuşturma için tanık olarak ifade vermesi ve Başvurucu hakkında bilgi vermesi istendi. Dr. K., bu yönde hareket etti.

27. 6 Şubat 1993 tarihinde polis, Dr. S. V. ile bir uzman olarak görüştü. Dr. S. V., polise HIV enfeksiyonu ve bulaşıcılığı ile ilgili genel bilgiler verdi.

28. 10 Şubat 1993'te cumhuriyet savcısı, adam öldürmeye teşebbüsten X'e karşı yöneltilen suçlamaların soruşturulmasında polisten Başvurucu'nun doktorlarını sorguya çekmesini talep etti (bkz. Paragraf 18). Ancak, söz konusu doktorların tümü talebi reddettiğinden konu, zorunlu olarak Şehir Mahkemesi'ne bırakıldı.

29. Yenilenmiş itirazlarına rağmen başhekim L., Şehir Mahkemesi'nin 3 Mart 1993 tarihli duruşmasında soruşturma tanığı olarak bir kez daha dinlendi. Başhekim L., bir defa daha Başvurucu hakkındaki bilgileri ifşa etti. İfade vermeden önce, Başhekim L., kendisine Başvurucu tarafından gönderilmiş 23 Şubat 1993 tarihli mektubu sesli şekilde okudu. Mektupta şu ifadeler yer alıyordu:

"... Dava, bir doktorun yükümlülüğünden ve mahremiyete saygı hakkından daha ağır bastığı düşünülen kocama karşı açılan cezai suçlamalarla ilgilidir. Bana öyle görünüyor ki bir tanık olarak dinlenilmek üzere çağrıldınız zira ben kendim ifade vermeyi reddetmek için ... hakkıma başvurduğum. Bu nedenle, doktor olmanız sıfatıyla, X'in eşi olarak benim açıklamayı reddetme hakkına sahip olduğum soruların size sorulması muhtemeldir. Benden elde ettiğiniz ve sizin tarafınızdan sağlanan bilgi, benim anlayışıma göre, gizli kalmalıdır... Ben [böylesi] bir bilginin, kocamın suçlamalarla yüzleştiği bir cezai yargılama amacıyla kullanılabileceğini hayal bile edemezdim.

Kanaatim odur ki, tanık olarak dinlenmeniz, kocam aleyhine ifade vermeyi reddetme yasal hakkımın üstesinden gelmeyi amaçlıyor sadece...

... Dolayısıyla, yalnızca beni ilgilendiren konularda ifade vermeniz istendiğinde, sizden bu noktalara değinmenizi rica ediyorum. Bence, bu konular hakkında ifade vermek zorunda kalmamanız gerekir ve suçlamalar, herhangi bir şekilde [gerçeklerin] tespitine katılmak için zorunda olmadığım bir şekilde ele alınmalıdır. [Ben] böyle yapmak yükümlülüğü altında değilim..."

30. 17 Mart, 7 Nisan ve 5 Mayıs 1993 tarihli üç duruşma sırasında, Şehir Mahkemesi, Başvurucu'nun psikiyatristi Dr. K. R.'nin ifadesini ve Başvurucu'yu muayene eden V., S.-H., S., K., T., R. ve anlaşıldığı kadarıyla ayrıca J. S. isimli doktorları dinledi. Şehir Mahkemesi, ayrıca, araştırma amacıyla Z ile görüşen Dr. S. V.'yi de dinledi. Savcılık ismi geçenleri tanık olarak çağırmış ve Mahkeme, itiraz etmelerine rağmen ifade vermeleri için karar vermişti.

17 Mart'ta yapılan duruşmada Dr. D., Ağustos 1990 tarihinde uygulanan kan testinin Başvurucu'nun HIV-pozitif olduğunu gösterdiğini tasdik etmiştir.

5 Mayıs 1993 tarihli duruşmada Başvurucu, kendisi ile ilgili konuların hâlihazırda Şehir Mahkemesi tarafından diğer yollarla ele alınmasından ötürü ifade vermeyi kabul etmiştir. İfadesinde, Başvurucu diğer şeylerin yanında kendisine HIV bulaşmasının X yüzünden olmadığını belirtti.

D. Tıbbî kayıtlara el koyulması ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesi

31. 8 ve 9 Mart 1993'te polis, Başvurucu ile X'in ara sıra muayene olduğu hastanede bir arama gerçekleştirdi. Polis, Başvurucu ile ilgili tüm kayıtlara el koydu ve bunların kopyalarını X'e karşı adam öldürmeye teşebbüs suçlamalarıyla ilgili soruşturma dosyasına ekledi. Bu tedbirler, savcılık tarafından verildi. Kayıtların fotokopisi çekildikten sonra polis kayıtları hastaneye geri gönderdi.

El konulan belgeler, aşağıdaki ifadeler de dâhil olmak üzere otuz kadar belge içeriyordu:

"...

25 Eylül 1990: [Başvurucu] 1990 sonbaharının başında HIV-pozitif bulundu. [Başvurucu] 1989'un sonunda HIV bulaştığını tahmin etmektedir.

[Başvurucu], HIV-negatif olduğunu düşündüğü [yabancı] bir vatandaşla evlidir.

...

5 Haziran 1991: ... [Başvurucu'nun kocası] kendisine HIV enfeksiyonu olduğunu tamamen reddetmektedir.

7 Haziran 1991: ... [Başvurucu'ya] göre, [kendi] kocası da muhtemelen HIV enfeksiyonuna sahiptir; fakat [kocası] test yaptırmamıştır...

23 Aralık 1991: ... [Başvurucu'nun kocası] HIV testlerini yaptırmadı ve söz konusu virüsün taşıyıcısı olmadığını düşünmektedir.

32. Polis, ayrıca, Başvurucu'nun kanındaki HIV'in varlığı dışındaki konularla ilgili Başvurucu'nun önceki hastalıkları, zihinsel durumu ve kişisel değerlendirmeye dayanan yaşam kalitesine ilişkin bir anket de dâhil olmak üzere çok sayıda laboratuvar testleri ve muayene sonuçlarına el koydu.

10 Mart 1993 tarihinde Şehir Mahkemesi, el konulan kayıtların kopyalarının dava dosyasına dâhil edilmesine karar verdi. Aynı gün, Şehir Mahkemesi, Dr. S. V.'yi savcılık tarafından çağrılan bir uzman olarak dinledi.

E. Şehir Mahkemesince X'in Mahkûm Edilmesi ve Helsinki İstinaf Mahkemesi'ne Yapılan İtirazlar

33. 19 Mayıs 1993 tarihinde, Şehir Mahkemesi, diğer şeylerin yanında, 1 Mart, 31 Ağustos ve 10 Eylül 1992 tarihlerinde işlenen üç kez adam öldürmeye teşebbüsten X'i suçlu buldu; ancak 19 Aralık 1991'de işlenen suç için adam öldürmeye teşebbüs suçlamasını reddetti ve yerine tecavüzden mahkûm etti. Şehir Mahkemesi, X'i toplam yedi yıl süreli hapis cezasına mahkûm etti.

Şehir Mahkemesi, kararın hüküm bölümünü, gerekçenin kısaltılmış bir halini ve davada uygulanan hukukunun bir göstergesini yayınlamıştır. Şehir Mahkemesi, gerekçenin tamamının ve davada kullanılan belgelerin on yıl için gizli tutulmasına karar vermiştir. Hem şikâyetle bulunanlar hem de X, daha uzun bir gizlilik süresi talep etmiştir.

34. Şikâyetle bulunanlar, X ve savcılık, Şehir Mahkemesi'nin verdiği karara karşı Helsinki İstinaf Mahkemesi'ne (*hovioikeus, hovrätten*) istinaf başvurusunda bulunmuştur.

35. İstinaf Mahkemesi önünde 14 Ekim 1993 tarihinde yapılan gizli duruşmada, istinaf başvurusunda bulunanların hepsi, gizlilik kararının uzatılmasını talep etmiştir ki otuz yıla kadar uzatma tartışılmıştır. X'in avukatı, ayrıca, Başvurucu'nun mezkûr kararın uzatılmasına ilişkin arzusu hakkında İstinaf Mahkemesi'ni bilgilendirmiştir.

36. Bir kopyası basının erişimine sunulan (bkz, paragraf 43) 10 Aralık 1993 tarihli kararında İstinaf Mahkemesi, *inter alia*, üç defa adam öldürmeye teşebbüsten mahkûmiyet kararını onayladı ve ayrıca 19 Aralık 1991 ve 6 Eylül 1992 tarihlerinde işlenen suçlarla ilgili olarak iki kez daha X'i mahkûm etti. X'in toplam cezasını on bir yıl, altı ay ve yirmi gün hapis cezasına yükseltti.

İki kez daha adam öldürmeye teşebbüs ile ilgili olarak kararda şu ifadelere yer verildi:

“... [X – ad ve soyadı belirtilerek –]’e göre, HIV enfeksiyonundan mustarip olduğunu, 19 Mart 1992 tarihinde öğrenmiştir. Ocak 1990’da Kenya’da yaptırılan testten beri, X herhangi bir HIV muayenesine girmekten kaçınmıştır.

[X]’e göre, HIV testinin sonucu negatifti...

Bu nedenle, 19 Mart 1992 tarihli test sonuçları almasından önce [X]’in HIV taşıyıcısı olduğunu kesin olarak bildiği kabul edilemez.

[X] ve [Başvurucu – adı ve soyadı belirtilmiştir –], 12 Nisan 1990 tarihinde evlenmiştir. 31 Ağustos 1990’da [Başvurucu’nun] HIV taşıyıcısı olduğu tespit edilmiştir. Başvurucu, Şehir Mahkemesi’ne ifade verirken bu tespit hakkında 1990’nın sonunda X’e bilgi verdiğini söylemiştir. İstinaf Mahkemesi’nde X, Ocak 1991’de Finlandiya’ya gelmeden önce Başvurucu’nun hastalığı hakkında kendisini hâlihazırda bilgilendirdiği söylemiştir. [X] Afrika’da yaşıyorlarken Başvurucu’nun tanımlanmamış bazı hastalıklardan mustarip olduğunu ayrıca söylemiştir. [Başvurucu] o zamanlar kendisine HIV bulaşmış olabileceğinden şüphelenmiş ancak Başvurucu’nun enfeksiyonu kendisi Finlandiya’ya döndükten sonra tespit edilmiştir.

Eşler tarafından yapılan açıklamalar üzerinden ... [X’in] eşinin bir HIV taşıyıcısı durumunda olduğu düşünülürse, X’in enfeksiyonun cinsel ilişki yoluyla bulaştığından şüphelenmesi için özel nedenleri olduğu sabit bulunmalıdır.

Şehir Mahkemesi önünde boy gösteren bir tanık olan [Dr. J. S.]’ye göre, hastalığın semptomlarına dayanılarak, X’in Mart 1992 tarihinde gerçekleştirilen kan testinden en az bir yıl önce HIV enfeksiyonunu kapıldığı kabul edilmelidir... [Dr. S. V.]’ye göre; [Başvurucu’nun] tıbbî kayıtlarından anlaşıldığı üzere Başvurucu’nun Ocak 1990’da maruz kaldığı ve sıtma olarak tedavi gördüğü ateş semptomlu hastalığın, primer HIV enfeksiyonu olması kuvvetle muhtemeldir. 1989’un sonunda veya 1990’nın başında ateş semptomlu hastalığa yakalandığında [Başvurucu’nun] Mombasa’da kaldığı ve ayrıca [X] ile burada tanıştığı gerçeğini göz önüne alarak İstinaf Mahkemesi, Dr. S. V.’nin primer HIV enfeksiyonu hakkındaki görüşünü inandırıcı bulmuştur. [Başvurucu’nun] HIV taşıyıcısı olduğunun tespit edildiği anı dikkate alan İstinaf Mahkemesi, Başvurucu’nun [hastalığa] muhtemelen [X]’ten yakalandığına karar vermiştir.

Bu gerekçelerle İstinaf Mahkemesi, [X]’in HIV enfeksiyonu kapığının farkına varmasının en geç Aralık 1991 tarihinde olduğunu düşünmektedir. Binaenaleyh, yukarıda belirtilenlerden başka [X]’in herhangi bir HIV muayenesine girmemeyi seçmiş olması gerçeği, başkalarına [HIV] bulaşması olasılığına karşı tutumunun nihayet kayıtsız olduğunu göstermektedir. Kasıt unsuru ile ilgili olarak, böylesi bir tutum, sanki fail hasta olduğunu kesin olarak biliyormuş gibi düşünülmelidir. Bu nedenle [X’in] kastını değerlendirirken, mahkûm edildiği adam öldürmeye teşebbüs suçlamalarına ilişkin davranışlarının tümüne aynı şekilde bakılmalıdır.

...

Mevcut bilgilere dayanarak, HIV enfeksiyonunun ölümcül olduğu bu davada gösterilmiştir. [X], Finlandiya'ya gelmeden önce, [bu] hastalığın niteliğine ve yayılma şekillerine zaten aşina olduğunu itiraf etmiştir. Ayrıca [X'in] daha önce Uganda, Kenya ve Ruanda'da kaldığı beyanını, Uganda'nın söz konusu hastalığın özellikle yaygın olduğu bir ülke olduğunu ve [hastalığın] ölümcül olduğu genel bilgisini dikkate alarak ve ayrıca [X'in] eşinin de bu hastalığa yakalandığına işaret ederek [İstinaf Mahkemesi], [hastalığın] ölümcül etkilerine ve bulaşıcılığının yüksek riskine X'in aşina olduğunu muhtemel kabul etmiştir.

Tanık olarak çağrılan [başhekim L.] ve [Dr. S. V.]'ye göre, söz konusu hastalık tek bir cinsel ilişki yoluyla yayılabilir... Bu nedenle, X fiillerinin muhtemel bir sonuç olarak [şikâyetinde bulunanları] HIV bulaşma riskine maruz kalmasına neden olduğunu fark etmiş olmalıdır. Hal böyleyken; şayet X belirtilen şekilde davranmışsa, fiilleri kasıtlı olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda, İstinaf Mahkemesi, ayrıca, [X'in] hastalığın olası bulaşma riski hakkında şikâyetinde bulunanları bilgilendirmediğini göz önüne almıştır.

...

... Bu nedenle, [X]'in ayrıca 19 Aralık 1991 ve 6 Eylül 1992 tarihlerinde adam öldürmeye teşebbüs suçlarını işlediği kabul edilmiştir..."

Bunlara ek olarak, İstinaf Mahkemesi, dava dosyalarının on yıl süreyle gizli kalmasına ilişkin Şehir Mahkemesi'nin kararını onamıştır.

37. 26 Eylül 1994 tarihinde Temyiz Mahkeme (*korkein oikeus, högsta domstolen*), X'e temyiz etme hakkı tanımayı reddetti.

F. İstinaf Mahkemesi'nin Kararını Bozulması veya İptali İçin Temyiz Mahkemesi'ne Başvuru

38. 19 Mayıs 1995 tarihinde Başvurucu, İstinaf Mahkemesi'nin 2002 yılından itibaren kendisi hakkında bilgi ve materyallerin kamuya açılmasına izin veren kararının iptali (*poistaa, undanröja*) için Yüksek Mahkemeye başvurmuştur. Başvurucu'ya göre, İstinaf Mahkemesi'nin ilgili tıbbî kayıtların gizli tutulup tutulmaması ve ne kadar süreyle gizli tutulmasına karar vermeden önce Başvurucu'nun taleplerini dinlememesi usule ilişkin bir hata anlamına gelmektedir. Kararın bu kısmı, Başvurucu'nun zararına olmuştur.

Alternatif olarak, ne "yasaya uygun olması" ne de "demokratik bir toplumda gerekli olmaması" hasebiyle İstinaf Mahkemesi'nin kararının yasanın açıkça yanlış bir uygulanmasına dayanması ve Sözleşme'nin 8'inci maddesinde bağdaşmaması gerekçesiyle Başvurucu söz konusu kararın iptali (*purkaa, äterbryta*) için başvurmuştur.

İstinaf Mahkemesi'nin kararının bozulması veya iptal edilmesi durumunda, Başvurucu taleplerini yapabilmek için dosyanın İstinaf Mahkemesi'ne geri gönderilmesini talep etmiştir.

39. 22 Mayıs 1995'te Başvurucu, kendisinin HIV-pozitif olduğu hakkında polisin kim tarafından bilgilendirildiği (bkz. Paragraf 12) ile ilgili olarak Helsinki Polis Departmanı'ndan soruşturma yapmasını talep etmiştir. Başvurucu bu talebini takip eden ayda geri çekmiştir.

40. 1 Eylül 1995'te Yüksek Mahkeme, Başvurucu'nun İstinaf Mahkemesi'nin kararının bozulmasına veya iptal edilmesine ilişkin başvurusunu reddetmiştir. Birinci başvuru zamanaşımı süresi dolduktan sonra yapılmıştır ve Başvurucu'nun ikincisini yapabilmek için yetkisi yoktur.

G. Davanın basına yansımaları

41. 15 Haziran 1992 tarihinde, geniş tirajlı akşam gazetesi Ilta-Sanomat, X'in HIV taşıyıcısı olduğunu ve Başvurucu'nun ifade vermeyi reddetmesinden dolayı HIV taşıyıcısı olup olmadığını henüz kesin olmadığını belirterek X'in yargılaması hakkında haber yaptı.

42. 9 Nisan 1993 tarihinde, önde gelen günlük gazete Helsingin Sanomat, "Savcı, HIV tecavüzleriyle suçlanan adamın karısının tıbbî kayıtlarını ele geçirdi" manşeti altında Başvurucu'nun tıbbî kayıtlarına el koyulmasını haber yaptı. Yazıda, adı ve soyadı tam olarak belirtilen X'in karısının HIV enfeksiyonundan mustarip hastaların tedavi edildiği bir hastane ünitesinde hasta olduğu belirtildi.

43. 10 Aralık 1993 tarihli İstinaf Mahkemesi'nin kararı, söz konusu kararı İstinaf Mahkemesi'nden faks yoluyla elde ettikten sonra 16 Aralık 1993'te haber yapan Helsingin Sonmat da dâhil, çeşitli gazeteler tarafından haber yapıldı. Bu yazıda, Başvurucu'nun ismi tam olarak belirtilerek, mahkûmiyetin "[X]'in Finlandiyalı eşi"nin beyanına dayandığı belirtildi. Ayrıca, Başvurucu'nun HIV-pozitif olduğuna dair İstinaf Mahkemesi'nin tespitine atıf yapıldı.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

A. Bulaşıcı hastalıkları bildirme yükümlülüğü ve tıbbi kayıtların gizliliği

44. 1986 Bulaşıcı Hastalıklar Yasası'na ve uygulama kararnamesine (*tartuntatautilaki 583/86 ja -asetus 786/86, lag 583/86 och förordning 786/86 om smittsamma sjukdomar*) göre, HIV enfeksiyonu gibi bir hastalıktan mustarip olan veya böylesi bir hastalığa yakalandığı tespit edilen kişi, istenildiği takdirde, bulaşmanın muhtemel kaynağı hakkında doktorunu bilgilendirmek ile yükümlüdür (Kanun'un 22/2'nci maddesi ve Kararname'nin 2'nci maddesi).

45. 1 Mayıs 1993 tarihinde yürürlüğe giren 1992 Hastaların Yasal Durumları ve Hakları Kanunu'na (*laki potilaan asemasta ja oikeuksista, lag om patientens ställning och rättigheter 785/92*) göre, tıbbî kayıtlar gizli tutulmalıdır. Bilgiler üçüncü kişilere karşı ancak ve ancak hastanın yazılı onayıyla açılabilir. Bununla birlikte, diğerlerinin yanı sıra, bir mahkeme, bir başka makam veya yasalar tarafından ayrıca erişim izni verilen bir kuruma bu kayıtlar açılabilir (13'üncü madde).

B. İfade verirken bir tıp doktorunun gizlilik ile ilgili hak ve yükümlülükleri

46. Adli Usul Kanunu'nun 17'nci bölüm, 23'üncü maddesinin 1(3) fıkrası uyarınca, hastasının rızası olmaksızın bir doktor, meslekî görevi dolayısıyla elde ettiği ve doğası gereği gizli kalması gereken bilgileri tanık olarak veremez.

Ancak, üçüncü fıkra, en az altı yıl hapis cezası öngören bir suç (adam öldürme ve adam öldürmeye teşebbüs davalarında olduğu gibi) ile ilgili olarak bir doktorun tanık olarak ifade vermesi için karar verilebileceğini öngörmektedir.

Böylesi davalarda, 1987 Hazırlık Soruşturması Kanunu'nun (*esitutkintalaki, förundersökningslag 449/87*) 27(2)'nci bölümü, hazırlık soruşturması sırasında doktorlara ifade verme yetkisini tanımaktadır.

47. İşbu Kanun'un 28(1)'inci bölümü şunu öngörmektedir:

“Eğer bir tanık, [bir şüphelinin] suçluluğunun ortaya çıkarılması için önemli bir konuda açık olarak bilgi sahibi ise ve eğer yapmakla yükümlü olmasına veya 27(2) uyarınca yapmakla yetkili kılınmış olmasına rağmen bunu ortaya çıkarmayı reddederse, mahkeme baş soruşturma görevlisinin talebi üzerine konu ile ilgili bilgilerini açıklamayı için [tanığın] bilgi vermesi isteyebilir. Bu gibi durumlarda, tanık sorgulamasının tamamı veya bir kısmı mahkemede yapılır.”

Hazırlık soruşturmasının bir tarafı ve onun avukatı, baş soruşturma görevlisinin bu yöndeki talebinin değerlendirileceği ve tanığın ifade vereceği asıl duruşmalara katılabilir (madde 28(2)).

C. Gizli belgelere el koyulması

48. 1987 Ceza Soruşturması Cebri Yollar Kanunu'nun (*pakkokinolaki, tvångsmedelslagen 450/87*) 4'üncü bölümü, 2(2)'nci maddesine göre:

“Bir belge, Adli Usul Kanunu'nun 17'nci bölümü, 23'üncü maddesinde belirtilen duruşmada ifade vermesine izin verilmeyen bir kişi ile ilgili olarak bilgi içerdiği varsayıldığında ve bu belge o kişinin veya gizlilik yükümlülüğünün öngörülmesinden faydalanan kişinin elinde olması halinde delil amacıyla müsadere edilemez. Bununla birlikte, Hazırlık Soruşturması Kanunu 27(2) kısmı uyarınca [Adli Usul Kanunu'nun 17'nci bölümü 23'üncü maddesinde belirtilen] bir kişinin, belgede yer alan konu hakkında hazırlık soruşturmasında ifade vermekle yetkili olması veya yükümlü kılınması halinde o belgeye el konulabilir.”

49. Kanun'un 4'üncü bölümünün 13'üncü maddesinde şunlar yer almaktadır:

“Dava konusu kişinin talebi üzerine Mahkeme, müsadere devam edip etmeyeceğine karar verir. Suçlamaların incelenmesinden önce mahkemeye sunulmuş olan talep, alındıktan bir hafta içerisinde Mahkeme tarafından karara bağlanır. Böylesi bir talebin incelemesi, uygun olduğu kadarıyla, tutukluluk haline ilişkin incelemeler hakkındaki 1'inci bölüm 9 ve 12'nci maddelerdeki hükümlere göre yapılır. Mahkeme konu ile ilgisi olanların dinlenilme imkânını saklı tutar; ancak herhangi bir kişinin yokluğu, bu konuda bir kararı engellemez.”

D. Resmî belgelere kamunun erişimi

50. 1951 Resmî Belgelerin Aleniyeti Kanunu'na (*laki yleisten asiakirjain julkisuudesta, lag om allmänna handlingars offentlighet 83/51*) göre, resmî belgeler kural olarak alenidir (madde 1). Bunlar sadece bir makam tarafından düzenlenen veya yayınlanan belgeleri değil; aynı zamanda, bir makama sunulan ve o makamın elinde bulundurduğu belgeleri de içermektedir (madde 2(1)). Ancak, bir hazırlık soruşturması kaydı, konu bir mahkeme önüne taşınıncaya kadar veya suçlamada bulunulmaksızın polis soruşturmasına son verilene kadar kamuya açılmaz (madde 4).

Herkes, kamuya açık resmî belgelere erişim hakkına sahiptir (739/88 sayılı Kanun ile değişik 6'ncı madde). Ancak, tıbbî raporlar, sadece ilgili oldukları kişinin onayı ile kamuya açılabilir (madde 17). Bununla birlikte, böyle bir rızanın yokluğunda, ceza yargılamasına taraf olan bir kişi eğer söz konusu belgeler davanın sonucunu etkilemeye muktedir ise bu belgelere erişebilir (601/82 sayılı Kanun ile değişik 19(1)'inci madde).

51. Davanın daha ileri incelemesi için gerekli görülürse, hazırlık soruşturması esnasında elde edilen yazılı deliller, soruşturma kaydında tutulur. Bu kayıt, önem arz eden tüm belgeleri kapsar ve *inter alia*, elde edilen diğer yazılı delillerin kayıttan çıkarılıp çıkarılmadığını gösterir (Hazırlık Soruşturması Kanunu'nun 40'inci maddesi).

52. Sözlü duruşmanın tamamı ya da bir kısmı gizli olarak yapılmışsa ya da böyle bir duruşmada herhangi bir gizli bilgi veya belge sunulmuşsa, mahkeme dava dosyasının tamamının ya da bir kısmının kırk yıla kadar gizli tutulmasına karar verebilir. Kararın hüküm bölümü ve dayanılan yasal hükümler her zaman kamuya açık olmalıdır (1984 Mahkeme Yargılamasının Aleniliği Kanunu, madde 9 (*laki oikendekäynnin julkisuudesta, lag om offentlighet vid rättegång 945/84*)).

Yargılamanın aleniliğine ilişkin karara karşı ayrı bir temyiz yolu tanınmamıştır (madde 11). Bu nedenle, söz konusu karara karşı, yargılamaya taraf bir kişi tarafından olağan temyiz yoluyla itiraz edilmelidir.

E. Gizli bilgilerin ifşası

53. 1889 Ceza Kanunu (*rikoslaki, strafflag 39/1889*) uyarınca, gizli bilginin kamu hizmetlisi veya devlet memuru tarafından ifşa edilmesi, ceza gerektiren bir suçtur (daha sonra değiştirilen 40'inci bölüm).

54. Anayasa'ya (*Suomen hallitusmuoto, Regeringsform för Finland 94/19*) göre, hakları ihlal edilen ve bir kamu hizmetlisinin yasa dışı eylem veya ihmalden dolayı zarar gören herkes, o kamu görevlisi hakkında dava açmak veya hakkında dava açılmasını istemek ve tazminat talep etmek hakkına sahiptir (93'üncü maddenin 2'nci fıkrası). 1974 Zarar Tazminat Kanunu (*vahingonkorvauslaki, skadeståndslag 412/74*) gereğince, kamu hizmetlisinin eylemlerinden dolayı, devlete karşı da ayrıca dava açılabilir (3 ve 4'üncü bölüm).

55. Hazırlık soruşturmasında yer alan bir kişi, daha önce kendisinin tanımadığı ve fakat soruşturmaya ilgili üçüncü kişilere ilişkin bilgileri açığa vurmaktan, para cezasına ve azami altı ay hapis cezasına çaptırılma pahasına, yasaklanabilir. Böylesi bir yasaklama, soruşturma esnasında bu tür bilgilerin açıklanması soruşturmayı tehlikeye düşürürse veya soruşturmaya taraf olan birine ya da herhangi bir üçüncü kişiye zarar verme veya tehlikeye sokma ihtimali söz konusu ise verilebilir. Eğer ifşa edilme farklı bir suç teşkil ediyorsa, daha ağır cezalar verilebilir (Hazırlık Soruşturması Kanunu'nun 48'inci maddesi).

56. 1951 Resmî Belgelerin Aleniliği Kanunu'na göre, ne taraflar ne de temsilcileri, taraf olarak sıfatları dolayısıyla kendilerine sağlanmış gizli bilgileri, yargılamada yer almamış kişilere ifşa edemez (madde 19a). Bu ifşa kuralının ihlali, para ceza ile cezalandırılır (madde 27).

KOMİSYON ÖNÜNDEKİ DURUŞMALAR

57. 21 Mayıs 1993 tarihli Komisyon'a yaptığı başvurusunda (no. 22009/93), Bayan Z, bilhassa (1) kocasına karşı yürütülen cezai yargılamada doktorlarının ve psikiyatristinin ifade vermelerini ve kendisi hakkındaki bilgileri ifşa etmelerini zorunlu kılan kararlar, (2) tedavi gördüğü hastanedeki tıbbî kayıtlarına el koyulması ve bunların bütünüyle soruşturma dosyasına dâhil edilmesi, (3) yetkili mahkemelerin yargılama kayıtlarını on yıllık süreyle sınırlamasına ilişkin kararları ve (4) İstinaf Mahkemesi'nin kararında kimliğinin ve kendisine ait tıbbî verilerin ifşa edilmesi hasebiyle Sözleşme'nin 8'inci maddesinde güvence altına alınan özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. Bayan Z, ayrıca, Sözleşme'nin 13'üncü maddesinin hilafına olarak, 8'inci madde uyarınca şikâyetleri ile ilgili olarak etkili bir kanun yoluna başvurma hakkının sağlanmadığını iddia etmiştir.

28 Şubat 1995 tarihinde, Komisyon başvuruyu kabul edilebilir bulmuştur. 2 Aralık 1995 tarihli raporunda (madde 31), Komisyon 8'inci maddenin ihlal edildiğine ve ayrıca 13'üncü maddenin ihlal edilip edilmediğinin incelenmesinin gerekli olmadığına ilişkin oybirliği ile alınmış görüşünü ifade etmiştir. Komisyon görüşünün tam metni, bu kararın eki olarak çoğaltılmıştır³.

MAHKEMEYE YAPILAN NİHAÎ SAVUNMALAR

58. 29 Ağustos 1996 tarihli duruşmada Hükümet, yazılı savunmalarında belirttikleri gibi, Mahkeme'den Sözleşme'nin ihlalinin bulunmadığına karar vermesini talep etmiştir.

59. Aynı vesileyle, yazılı savunmasında belirttiği üzere Başvurucu, 8'inci ve 13'üncü maddelerin ihlal edildiğinin tespit edilmesine ve Sözleşme'nin 50'nci maddesi uyarınca hakkaniyete uygun biçimde tazminat verilmesine ilişkin Mahkeme'ye yaptığı talebini yinelemiştir.

³ Yazı İşleri Müdürü'nün Notu: Pratik nedenlerden dolayı bu ek, sadece yargılamanın basılmış versiyonu ile çıkarılmıştır (Reports of Judgement and Decisions 1997-I), ancak Sicil Dairesi'nden bir kopyası alınabilir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'NİN 8'İNCİ MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI (m. 8)

60. Başvurucu, Sözleşme'nin 8'inci maddesinin ihlali dolayısıyla mağdur olduğunu iddia etmiştir. Söz konusu madde aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir. “

61. Komisyon, bu hükmün (m. 8) ihlal edildiğine karar vermişken Hükümet bu iddiaya karşı çıkmıştır.

A. Mahkeme önündeki konuların kapsamı

1. Tıbbî verilerin sızdırılması iddiası

62. Başvurucu Komisyon'a yaptığı başvurusunda, diğer şeylerin yanı sıra, HIV taşıyıcı olarak kimliğinin ve sağlık durumunun basın tarafından ifşa edilmesinin ve iş sözleşmesinin sonlandırılmasının önlenmesinde Finlandiya makamlarının başarısız olduğundan yakınmıştır. Komisyon'un başvuruyu kabul edilebilir bulmasından sonra ve buradaki yargılamalar sırasında elde edilen yeni bilgiler ışığında, Başvurucu, söz konusu bilgilerin polis veya diğer kamu makamları tarafından sızdırıldığını ileri sürerek bu iddialar hakkında ayrıntılı açıklamalarda bulunmuştur.

Mahkemeye verdiği yazılı savunmasında Başvurucu, bu iddiaları açıklığa kavuşturmaya çalışmıştır. Başvurucu, gazete yayınları ya da işten çıkarılması hakkında şikâyetinde bulunma niyetinde değildir ve fakat sadece davalı devletin sorumlu olduğu iddiaya konu sızıntı hakkında şikâyetinde bulunmuştur. Başvurucu'ya göre, bu gerçeğin kendisi 8'inci maddenin ihlaline neden olmuştur.

63. Hükümet, yukarıdaki açıklamalara atıfta bulunarak, iddianın herhangi bir gerçek içerikten yoksun olduğunu ifade etmiştir.

64. Komisyon konuyu esasa ilişkin incelemeyi gerekli görmemiştir ve Delege, Mahkeme duruşmasında gösterilen delillerin bu noktada eksik olduğu ilave etmiştir.

65. Mahkeme de davalı devletin 8'inci madde uyarınca sorumlu tutabilecek şekilde Başvurucu ile ilgili gizli tıbbî verilerin sızdırıldığının sabit olduğunu tespit etmemiştir.

2. Ayrımcılık İddiası

66. Başvurucu, ayrıca, İstinaf Mahkemesi'nin kararındaki gerekçenin sadece eski kocasına ırk temelinde değil, aynı zamanda kendisine karşı cinsiyet temelinde önyargılı olduğundan Mahkeme nezdinde yakınmıştır. Başvurucu'nun özel ve aile hayatına saygı duyulması hakkına yapılan müdahale, Afrikalı siyahî bir kişiyle evli bir kadın olması gerçeği dolayısıyla yapılmıştır.

67. Hükümet, yukarıdaki iddialara itiraz etmiştir. Başvurucu, Komisyon önündeki yargılamada Sözleşme'nin 14 maddesine atıfta bulunmamıştır, ki Komisyon bu yöndeki iddiaları incelememiştir. Başvurucu'nun böyle bir iddiayı Mahkeme önünde ileri sürmesinin mümkün olmadığı kabul edilmelidir.

68. Komisyon Delegesi, bu konuyla ilgili herhangi bir görüş bildirmemiştir.

69. Mahkeme'nin görüşüne göre, Başvurucu'nun ayrımcı muameleye maruz kaldığı iddiaları, Komisyon tarafından kabul edilebilir bulunan şikâyetlerinin bir ayrıntısı gibi görünmemektedir; daha ziyade, Komisyon'un kabul edilebilirlik kararı kapsamına girmeyen ayrı ve yeni bir şikâyet olarak görünmektedir. Bu nedenle; Mahkeme bu iddiayı göz önüne almak için yargı yetkisini haiz değildir (bkz, örneğin, Olsson/İsveç (no. 2) Kararı, 27 Kasım 1992, Series A no. 250, ss.30-31, par. 75 ve Schuler-Zraggen/İsviçre, 24 Haziran 1993, Seri A. No.263, s. 20, par. 60).

3. Sonuç

70. Dolayısıyla, Mahkeme, Başvurucu'nun şikâyet ettiği diğer hususlar olan (1) kocasına karşı yürütülen ceza yargılamasında kendi doktorlarının ifade vermesini gerektiren kararlar, (2) tıbbî kayıtlarına el koyulması ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesi, (3) 2002 yılından itibaren söz konusu materyallerin kamuya açık hale getirilmesine imkân veren karar ve (4) İstinaf Mahkemesi'nin kararında Başvurucu'nun kimliğinin ve sağlık durumunun ifşa edilmesi ile ilgili olarak incelemesini sınırlı tutacaktır.

B. Başvurucu'nun özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına müdahale edilmiş olup olmadığı

71. Şikâyet edilen çeşitli tedbirlerin, Sözleşme'nin 8'inci maddesinin 1'inci fıkrasında koruma altına alınan Başvurucu'nun özel ve aile hayatına saygı duyulması hakkına müdahale teşkil ettiği tartışmasızdır. Mahkeme, aksini kabul etmek için hiçbir neden görmemektedir. Bu nedenle, Mahkeme söz konusu maddenin 2'nci fıkrasındaki koşulların yerine getirilip getirilmediğini incelemelidir (madde8-2).

C. Müdahalelerin haklı olup olmadığı

1. “Kanunlara uygun olarak”

72. Başvurucu, anlaşmazlık konusu olan dört tedbirin hepsinin, Adli Usul Kanunu'nun 17'nci bölümü, 23'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasının uygulanarak tıbbî verilerinin X aleyhindeki yargılamaya iletilmiş olmasından kaynaklandığından yakınmıştır ki söz konusu hüküm, Başvurucu'nun görüşüne göre, “tehlikeli bir biçimde” geniş anlamda düzenlenmiştir. Başvurucu, söz konusu hükmün, tıbbî bilgileri ceza yargılamalarında kullanılacak kişileri belirlemekte yetersiz olduğunu savunmuştur. İlgili düzenlemeler, bu yöndeki tedbirlere başvurulmadan önce söz konusu kişilere dinlenilmesi için bir hak veya bunlara itiraz etmek için bir kanun yolu tanımamaktadır. Tıbbî kayıtlara el koyulması ve soruşturma dosyasına dâhil edilmesi, bir mahkeme kararını dahi gerektirmemektedir. Dolayısıyla, mevzuatın “kanunlara uygun olarak” ifadesine uygun olarak kesinlik ve öngörülebilirlik şartlarını yerine getirdiği söylenemez.

73. Bununla birlikte, Mahkeme, Komisyon ve Hükümetin görüşlerine katılarak, önlemlerin iç hukuka uymadığı veya ilgili mevzuatın etkilerinin 8'inci maddenin 2'nci fıkrasında (m. 8-2) “kanuna uygun olarak” ifadesi ile ima edilen kalite gerekliliğinin amaçları için yeteri kadar öngörülebilir olmadığını belirtmek için herhangi sebep bulmamaktadır.

2. Meşru amaç

74. Başvurucu, 8'inci maddenin 2'nci fıkrasındaki hedefler için itiraza konu tedbirlerin meşru bir amacı izlediği iddiası ile ilgili olarak, X'e karşı açılan davada söz konusu tıbbî verilerin o kadar da önemli olmadığını iddia etmiştir.

75. Ancak, Mahkeme X'e karşı yapılan yargılamanın sonucu için ilgili delillerin önemi hakkındaki Başvurucu tarafından esasen bir *ex post facto* değerlendirmeye dayandırılan bu argümandan ikna olmamıştır. Önemli olan, tartışmalı tedbirlerin alındığı zamanda, ilgili makamların meşru bir amaca ulaşmaya çalışıp çalışmadığıdır.

76. Bu bağlamda, Mahkeme, mezkûr soruşturma tedbirlerinin (bkz, paragraf 23, 26 ve 29-32) söz konusu zamanda “bir suçun ... önlenmesi” ve “başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması”na yönelik olduğuna ilişkin Hükümet ve Komisyon’un görüşüne katılmaktadır.

77. Gizlilik kararı hakkındaki on yıllık sınırlama ile ilgili olarak, Mahkeme, mahkeme duruşmalarının şeffaflığının sağlanmasının ve dolayısıyla kamunun mahkemelere olan güveninin korunmasında kamu yararı olduğunu kabul etmektedir (bkz, paragraf 33, 35 ve 36). Söz konusu sınırlama, Finlandiya kanunları uyarınca, herhangi bir vatandaşa gizlilik süresinin dolmasından sonra dava dosyasına erişim hakkını kullanma imkânı vermektedir. Bu nedenle, Hükümet ve Komisyon tarafından belirtildiği gibi, bunun “başkalarının hak ve özgürlüklerinin” korunmasına yönelik olduğu söylenebilir.

Öte yandan, Hükümet ve Komisyon’dan farklı olarak Mahkeme, bunun suçun önlenmesine yönelik olarak görülebileceğine katılmamaktadır.

78. İstinaf Mahkemesi’nin kararında ifşa edilmesinden sonra Başvurucu’nun tam adının yanı sıra sağlık durumunun basın tarafından yayınlanması (bkz, paragraf 36) ile ilgili olarak, Hükümet ve Komisyon’un aksine, Mahkeme, bunun 8’inci maddenin 2’nci paragrafında (m. 8-2) sayılan meşru amaçların herhangi birinin sağlanması için olduğunu söylemenin mümkün olup olmadığı ile ilgili kuşku duymaktadır. Bununla birlikte, aşağıdaki 113’üncü paragraftaki bulgularını dikkate alarak Mahkeme, bu konuda karar vermeyi gerekli görmemektedir.

3. “Demokratik bir toplumda gerekli”

a) Mahkeme huzuruna çıkanların argümanları

(i) Başvurucu ve Komisyon

79. Başvurucu ve Komisyon, Başvurucu’nun 8’inci maddedeki özel ve aile hayatına saygı duyulması hakkına, “demokratik bir toplumda gerekli” olduğu söylenemeyecek bir biçimde müdahale edildiği görüşündedir.

Ancak, Başvurucu ve Komisyon’un bu konudaki sonuçları değişiklik göstermektedir. Başvurucu, her bir tedbirin kendi başına 8’inci maddenin ihlali anlamına geldiğini iddia ederken; Komisyon, bu tedbirleri birlikte değerlendirerek ihlal tespit etmiştir. Delege, çeşitli tedbirler ile bunların Başvurucu için sonuçları arasındaki güçlü bağlar dolayısıyla genel bir değerlendirmenin, zorunluluk testi uyarınca uygulanacak mefaatlerin dengelenmesi için daha iyi bir temel sağladığı açıklamasında bulunmuştur.

Ayrıca, Başvurucu ve Komisyon'un kendi argümanları arasında da belirli farklılıklar bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

80. Başvurucu'nun savunmasında, söz konusu tedbirlerle izlenen meşru amaç ile Başvurucu'nun kimliğinin ve sağlık durumunun gizliliğinin korunması arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmamaktadır.

Doktorlarına ve psikiyatristin ifade vermesini gerektiren kararlarla ilgili olarak; Başvurucu, X'in üç kez yerine beş kez adam öldürmeye teşebbüsten mahkûm edilmesinin hükmün ağırlığını ve mağdurların ondan tazminat almaları olasılığını hemen hemen hiç etkilemediğini gözlemlemiştir. X, her halükarda kalan iki cinsel suç ile ilişkili olarak cezalandırılacaktı. Finlandiya kanunları uyarınca bir HIV taşıyıcısının hastalığın muhtemel kaynağı hakkında doktorunu bilgilendirmesi (bkz, paragraf 44) göz önüne alındığında, itiraz edilen kararların Finlandiya'daki potansiyel ve gerçek HIV taşıyıcılarının kan testi yaptırmasına ve tıbbî yardım talep etmesine mani olması muhtemeldir.

Tıbbî kayıtlara el koyulması ve bunların soruşturma dosyasına dahil edilmesi (bkz, paragraf 31-32) ile ilgili olarak, bu materyallerin önemli bir bölümü, X'e karşı açılan dava ile açıkça ilgisizdir ve hiçbir X'in HIV enfeksiyonunu ne zaman fark ettiğini belirlemek için kesin olabilecek hiçbir bilgi içermemektedir. Z'nin, X ile ilgili beyanlarının kayıtlarında belirli tekil açıklamalar vardır; ancak bunların önemi, sadece teoriktir. Şehir Mahkemesi, el koymadan elde edilen delillerin hepsinin dosyalanmasına izin vermek yükümlülüğünde değildi.

Bu arka plana karşın, mahkeme kayıtlarının on yıl sonra, 2002 yılında, kamuoyunun erişimine açılması kararı verilmesi için hiçbir gerekçe mevcut değildir.

İstinaf Mahkemesi'nin, Başvurucu'nun kimliğini ve sağlık durumunun ayrıntılarını kararında ifşa etmesi ve bunu Finlandiya'nın en geniş gazetesine fasklaması (bkz, paragraf 43) da hiç "gerekli" olmamıştır ki söz konusu tedbir, Başvurucu'nun özel ve profesyonel hayatına özellikle zarar vermiştir. İstinaf Mahkemesi'ndeki yargılamada, X'in avukatı, Z'nin hakkındaki herhangi bir bilginin yayınlanmasını istemediğini tamamen açık bir şekilde belirtmiştir.

81. Başvurucu'nun aksine, Komisyon, yetkili ulusal makamların sadece X'in HIV enfeksiyonunu fark etmesinin ne zaman olduğu hakkında delil etmeye çalışmalarından ötürü söz konusu tedbirlerin esas itibarıyla haklı olduğuna kanaat etmiştir. Komisyon, adam öldürmeye teşebbüs suçlarının soruşturması yürütülürken ağır kamusal ve özel çıkarları göz önüne almıştır.

Öte yandan, Komisyon, Başvurucu gibi, söz konusu tedbirlerin 8'inci maddenin 2'nci paragrafındaki amaçlar için yeterli güvenceler ile desteklenmediği görüşündedir.

82. Her şeyden önce, Komisyon, ne başhekim L'ye ifade vermesi için gönderilen ilk karara ilişkin ne de tıbbî kayıtlarına el konulabileceğine (bkz, paragraf 23) ve dolayısıyla bunların kopyalarının soruşturma dosyasına eklenebileceğine (bkz, paragraf 31-32) ilişkin Başvurucu'ya bir ön ihtar verilmediğini gözlemlemiştir. Çeşitli soruşturma tedbirleri hakkında önceden gerektiği gibi bilgilendirilmediği için Başvurucu, bunlara karşı etkili bir şekilde itiraz edememiştir. Ayrıca, bu bağlamda, Başvurucu, yargılamalara ve gizli olarak yapılan mahkeme duruşmalarına taraf olmayan biri olarak (bkz, paragraf 23), kendi görüşlerini ifade etmek için mahkeme önüne çıkması için hiçbir yolu olmadığına dikkat çekmiştir.

Tüm doktorların dinlenmesinin niçin gerekli olduğu (bkz, paragraf 23, 26, 29 ve 30) ve eğer mevcutsa, şikâyet edilen müdahaleyi asgari düzeye indirecek şekilde sorgulamanın sınırlandırılması için ne gibi çabaların yapıldığı açık değildir.

83. Ayrıca, polisin Başvurucu'nun tıbbî kayıtlarından ortaya çıkan bilginin en azından bir kısmını korumak için, özellikle bazı materyalleri soruşturma dosyasının içine sokmamak gibi, takdir yetkisini kullandığına dair hiçbir işaret yoktur.

Bu noktada, Başvurucu, kayıtların dosyaya dâhil edilmesine itiraz edecek bir kanun yolunun kendisine tanınmamış olmasına da ayrıca itiraz etmiştir.

84. Bundan başka, Finlandiya kanunları uyarınca mahkeme kayıtlarını kırk yıla kadar gizli tutmak mümkün olsa da (bkz, paragraf 52) ve yargılamaya taraf olanların hepsi otuz yıl talep etmişse de, Şehir Mahkemesi kararı on yıl ile sınırlamaya karar vermiştir (bkz, paragraf 33), ki bu karar İstinaf Mahkemesi tarafından onanmıştır (bkz, paragraf 36).

Başvurucu'nun Yüksek Mahkeme'den gizlilik kararının bozulmasını istemek zorunda kalabileceği herhangi bir ihtimal, Başvurucu'ya yeterli bir güvence olarak sağlanmamıştır. Başvurucu'nun, İstinaf Mahkemesince dinlenilmesini sağlayacak hiçbir hüküm mevcut değildir ve konu hakkında dinlenen tarafların tümü, başarısız da olsa kararın uzatılmasını istemiştir (bkz, paragraf 35).

85. Buna ek olarak, İstinaf Mahkemesi, kararın gerekçesini tam olarak yayınlatarak, Başvurucu'nun kimliğini ve onun HIV enfeksiyonunu ifşa etmiştir (bkz, paragraf 36). Başvurucu'nun bu tedbire itiraz etmesi veya karşı çıkması için elinde hiçbir etkili yol yoktur.

(ii) Hükümet

86. Hükümet, Başvuran ve Komisyon tarafından varılan sonuçlara itiraz etmiştir. Hükümet'in görüşüne göre, itiraz edilen itirazların tümü ilgili ve yeterli nedenlerle desteklenmiştir ve mevcut olan koruma önlemleri göz önüne alındığında izlenen meşru amaçlarla uyumludur. Hükümet, Mahkeme'yi her bir koruma tedbirini ayrı ayrı incelemeye davet etmiştir.

87. Hükümet savunmasında, hem Başvurucu'nun doktorlarından ve psikiyatristinden delil elde etmenin hem de tıbbî kayıtlarının duruşmadaki kayıtlara geçirilmesinin, X hakkında beş kez adam öldürmeye teşebbüsten ikisi hakkında mahkûmiyet ve cezasını (bkz, paragraf 33 ve 36) temin etme aşamasında hayati önem taşıdığını belirtmiştir. Bu tedbirlerin amacı, X'in HIV enfeksiyonunu ne zaman fark ettiği ya da hastalığı taşıdığından şüphelenmek için ne zaman sebepleri olduğu hakkında bilgi elde etmekle sınırlıydı.

88. Hükümet; aranan bilginin niteliği, söz konusu suçların ciddiyeti ve sanık için söz konusu şeyin ne olduğu sebeplerinden ötürü tüm doktorların dinlenmesinin gerekli olduğunu ayrıca ileri sürmüştür.

Doktorların ve psikiyatristin ifade vermesini gerektiren karar, Şehir Mahkemesi tarafından verilmiştir ve Başvurucu'nun bu aşamadaki itirazlarına, 3 Mart 1993 tarihinde, başhekim L. onun mektubunu mahkemede okuduğunda (bkz, paragraf 29) dikkat çekilmiştir.

89. Ayrıca, Hükümet, tüm kayıtların X'in HIV enfeksiyonunun ne zaman farkına vardığı veya bundan şüphelenmek için ne zaman sebepleri olduğu ile ilgili soruyla potansiyel ilişkili olduğundan materyalin tamamına el koyulmasının ve soruşturma dosyasına dâhil edilmesinin makul olduğunu savunmuştur. HIV enfeksiyonu semptomlarının çeşitliliği ve bir hastalığın HIV ile ilgili olup olmadığını değerlendirmenin zorluğu dikkate alındığında, yetkili mahkemelerin tüm materyali inceleyebilmesi önem arz etmiştir. Bunlardan herhangi birini hariç tutmak, materyalin güvenirliliğiyle ilgili şüphelere sebebiyet verecekti.

Buna ek olarak, Hükümet, Başvurucu'nun 1987 Ceza Soruşturması Cebri Yollar Kanunu'nun 4'üncü bölümünün 13'üncü maddesi (bkz, paragraf 49) uyarınca el koyulmalara karşı itirazda bulunabileceğine işaret etmiştir.

90. Mahkeme duruşmalarının aleniliğindeki kamu yararını göz önünde bulunduran Hükümet, gizlilik kararını on yıl ile sınırlı tutmanın davanın somut şartları içerisinde makul olduğunu savunmuştur. Bayan Z, tanık olarak dinlenirken tıbbî verilerinin gizli kalmasını ve İstinaf Mahkemesi'nin kararında kimliğinin gizli tutulmasını açık bir şekilde talep etmemiştir.

91. İstinaf Mahkemesi'nin kararında Başvurucu'ya X'in eşi olarak değinilmesi, kararın gerekçesi ve sonucu için elzem bir unsur teşkil etmektedir (bkz, paragraf 36). Kararın Başvurucu'nun ismini ifşa edilmesi, Başvurucu'nun menfaati için hiçbir önem taşımamaktadır. X tarafından işlenen suçların mağdurları gibi, Başvurucu bu konuda herhangi bir istekte bulunsaydı onun da ismini belirtmekten kaçınmak mümkün olabilirdi.

92. Son olarak, yukarıdaki önlemlere ek olarak, Hükümet, kamu görevlilerinin gizlilik ihlalinin dolayısı ile Başvurucu'nun Finlandiya kanunlarına göre hukuki ve cezai yollara başvurabileceğine ve parlamento ombudsmanı ya da Adalet Şansölyesi'ne dilekçe verme olasılığına (bkz, paragraf 53-56) işaret etmiştir.

93. Yukarıda belirtilenlerin ışığında, Hükümet, Finlandiya makamlarının söz konusu hususlarda kendilerine bırakılan takdir payı çerçevesinde hareket ettiklerini ve dolayısıyla itiraz edilen tedbirlerin hiçbirinin, Sözleşme'nin 8'inci maddesinin ihlaline yol açmadığını düşünmektedir.

(b) Mahkeme'nin değerlendirmesi

94. İtiraz edilen tedbirlerin "demokratik bir toplumda gerekli" olup olmadığının belirlerken Mahkeme, davayı bir bütün olarak ele alarak, tedbirlerin yerinde olduğunu göstermek için belirtilen nedenlerin yeterli ve elverişli olup olmadığını ve tedbirlerin istenilen meşru amaçlarla orantılı olup olmadığını değerlendirecektir.

95. Bu bağlamda, Mahkeme, kişisel verilerin, bilhassa tıbbî kayıtların, korunmasının, bir kişinin Sözleşme'nin 8'inci maddesinde güvence altına alınan özel ve aile hayatına saygı duyulması hakkından yararlanması için temel önem taşıdığını göz önüne alacaktır. Sağlık verilerinin gizliliğine saygı göstermek, Sözleşme'ye taraf devletlerin hepsinin hukuk sistemlerinde hayati bir ilkedir. Bu, sadece... bir hastanın mahremiyet duygusuna saygı duyulması açısından değil; aynı zamanda hastanın tıp mesleğine ve sağlık hizmetlerine olan güveninin genel olarak korunması açısından da önemlidir.

Böyle bir koruma olmaksızın, tıbbi yardıma ihtiyaç duyan kişiler uygun tedaviyi görmek için gerekli olabilecek kişisel ve samimi nitelikteki bu bilgileri açığa çıkarmaktan ve bu tür yardım almaktan engellenebilirler ki bu yüzden kendi sağlıklarını ve bulaşıcı hastalıklar söz konusu olduğunda toplumun sağlığını tehlikeye atabilirler (24 Ekim 1989 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen "Sağlık Hizmetleri ve Sosyal Ortamlarda HIV Enfeksiyonunun Etik Sorunları" hakkında R (89) 14 numaralı tavsiye kararı,

özellikle açıklayıcı bildirinin 165'inci paragrafında geçen tıbbî kayıtların gizliliği hakkındaki genel gözlemler).

Dolayısıyla, iç hukuk, Sözleşme'nin 8'inci maddesinde güvence altına alınan garantilerle çelişkili olabilecek şekilde kişisel sağlık verilerinin ifşa edilmesini veya herhangi bir şekilde iletilmesini önlemek için uygun tedbirleri sağlamalıdır (bkz, *mutatis mutandis*, Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesi Açısından Bireylerin Korunması Sözleşmesi'nin⁴ 3/2(c), 5, 6 ve 9'uncu maddeleri, Avrupa Konseyi Anlaşma Serileri No 108, Strazburg, 1981).

96. Yukarıdaki mülahazalar, bir kişinin HIV enfeksiyonu hakkındaki bilgilerinin gizliliğinin korunması açısından özellikle geçerlidir. Bu tür verilerin ifşa edilmesi, kişiyi aşağılanma ve toplum dışına itilme riskine maruz bırakarak, o kişinin özel ve aile hayatı yanında sosyal ve istihdam durumunu çarpıcı bir biçimde etkileyebilir. Bundan dolayı; bu verilerin ifşası, kişileri teşhis ya da tedavi talep etmekten vazgeçirebilir ve bu yüzden toplumun söz konusu salgını kontrol etmek için önleyici çabalarını zayıflatabilir (bkz, yukarıda belirtilen R (89) 14 numaralı Tavsiye Kararı'na ek açıklayıcı bildiri, 166-68'inci paragraflar). Bu nedenle; bu tür bilgilerin gizliliğinin korunmasındaki menfaat, müdahalenin izlenen meşru amaç ile orantılı olup olmadığını belirliyorken söz konusu olan dengede ağır basacaktır. Bu tür müdahale, kamu yararına öncelik gerektiren bir zorunluluk ile haklı çıkarılmadıkça Sözleşme'nin 8'inci maddesi ile uyumlu olamaz.

Bir kişinin HIV durumuyla ilgili bilginin oldukça mahrem ve hassas niteliği göz önüne alındığında, hastanın rızası olmaksızın bu tür bilgilerin iletimi veya ifşasını gerekli kılan herhangi bir devlet tedbiri, etkili bir koruma sağlamak için tasarlanmış önlemlerde olduğu gibi, Mahkeme tarafından en dikkatli incelemeyi gerektirmektedir (bkz, *mutatis mutandis*, Dudgeon/Birleşik Krallık Kararı, 22 Ekim 1981, Series A no. 45, s. 45, par. 52; Johansen/Norveç Kararı, 7 Ağustos 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-III, ss.1003-04, par. 64).

97. Aynı zamanda, Mahkeme, tıbbî verilerin gizliliğini koruyorken bir hastanın ve bir bütün olarak toplumun menfaatlerinin, suçun soruşturulması ve kovuşturulmasındaki ve mahkeme duruşmalarının aleniliğindeki menfaatten daha ağır basabileceğini kabul etmektedir (bkz, *mutatis mutandis*, yukarıda bahsedilen 1981 Veri Koruma Sözleşmesi'nin 9'uncu maddesi).

⁴ Ç.N.: Söz konusu Sözleşme, Türkiye tarafından 02.05.2016 tarihinde onaylanmış ve 01.09.2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşme'nin Türkçe metni için bkz: http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktarafli-soz/ak/turkce/108_tur.pdf (e.t.:11.01.2017).

98. Söz konusu soruşturma tedbirleri bağlamında, kendi görüşlerini adli duruşmalarda kullanılan delillerin uygunluğu ile ilgili olarak ulusal makamların görüşleriyle değiştirmenin Mahkeme'ye düşmediği, akılda tutulmalıdır (bkz, örneğin, yukarıda bahsedilen Johansen Kararı, p. 1006-07, par. 73).

99. Kişisel verilere kamunun erişimi konusundaki hususlarla ilgili olarak, Mahkeme, bir taraftan mahkeme duruşmalarının aleniliğindeki menfaat ile diğer yandan bu tür verilerin gizliliğinin korunmasındaki taraflardan birinin veya üçüncü bir kişinin menfaati arasındaki adil bir dengeyi oluştururken, yetkili ulusal makamlara bir takdir payının bırakılması gerektiğini kabul etmektedir. Bu payın kapsamı, söz konusu menfaatlerin ciddiyeti ve niteliği ve müdahalenin ağırlığı gibi unsurlara bağlı olacaktır (bkz, örneğin, Leander/İsveç Kararı, 26 Mart 1987, Series A no. 116, s. 25, par. 58; *mutatis mutandis*, Manoussakis ve diğerleri/Yunanistan Kararı, 26 Eylül 1996, Reports 1996-IV, s. 1364, par. 44).

100. Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında, Mahkeme, Başvurucu'nun özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına ilişkin itiraz edilen müdahaleleri inceleyecektir.

Çeşitli tedbirlerin tipik olarak farklı olmaları, farklı amaçlar izlemesi ve Başvurucu'nun özel ve aile hayatını farklı ölçüde ihlal etmesi dolayısıyla, Mahkeme her bir tedbirin gerekliliğini sırayla inceleyecektir.

101. Bu hususları tartışmaya açmadan önce, Mahkeme, en başında, Başvurucu'nun yetkili makamlarca doğrudan dinlenilmesi olanağının bu makamların tedbirlere başvurmasından önce bulunmamasına rağmen, söz konusu makamların Başvurucu'nun bu konulardaki görüş ve menfaatlerinin farkında olduğunu gözlemlemiştir.

Başvurucu'nun tıbbî danışmanlarının tümü tanıklık yapmak için verilen çeşitli kararlara itiraz etmiş ve böylelikle aktif bir şekilde Başvurucu'nun tıbbî verilerinin gizliliğinin korunmasındaki menfaatini korumak için çabalamışlardır. Erken bir aşamada, Başvurucu'nun başhekim L'ye tanıklık yapmaması ve kendi gerekçelerini ifade etmesini istediği mektubu, Şehir Mahkemesi'ne sesli olarak okunmuştur (bkz, paragraf 23, 26, 29 ve 30).

Yukarıda bahsedilen mektupta, Başvurucu'nun aynı gerekçelerle tıbbî kayıtlarına el koyulması yoluyla tıbbî verilerinin iletimine ve soruşturma dosyasına dâhil edilmesine, ki birkaç gün sonra gerçekleşmiştir, (bkz, paragraf 31 ve 32) ayrıca karşı olduğu, en azından ima edilmiştir. Başvurucuya göre, avukatı, duruşmalarda kullanılan tıbbî verilere karşı itirazlarına ilişkin cumhuriyet savcısının dikkatini çekmek için elinden gelen her şeyi yapmıştır.

Dahası, gizlilik kararı hakkındaki on yıllık sınırlamayı onamadan önce İstinaf Mahkemesi, Başvurucu'nun gizlilik süresinin uzatılması isteği hakkında X'in avukatı tarafından bilgilendirilmiştir (bkz, paragraf 35).

Bu şartlar altında, Mahkeme, söz konusu tedbirlere yol açan karar verme sürecinin, Sözleşme'nin 8'nci maddesindeki amaçlar doğrultusunda, Başvurucu'nun görüşlerini etkili bir şekilde göz önüne alma niteliğinde olduğuna kanaat getirmektedir (bkz, *mutatis mutandis*, W/Birleşik Krallık Kararı, 8 Temmuz 1987, Series A no. 121, ss. 28-29, par. 62-64; yukarıda bahsedilen Johansen Kararı, s. 1004-05, par. 66). Dolayısıyla, takip edilen usul, mezkûr maddenin herhangi bir ihlaline sebebiyet vermemiştir (m. 8).

Bu bağlamda, Mahkeme, Hükümet'in sunduğu savunmaya göre, Başvurucu'nun Şehir Mahkemesi nezdinde el koymaya karşı itiraz etmesinin mümkün olabileceği gerçeğini (bkz, paragraf 49) dikkate almaktadır. Ayrıca, Yüksek Mahkeme'nin 1 Eylül 1995 tarihli kararından da anlaşılacağı üzere, Başvurucu Finlandiya kanunları uyarınca – olağanüstü bir usul yöntemiyle – 2002'den itibaren kendisi hakkındaki bilgi ve materyallerin halka açık hale getirilmesine izin veren İstinaf Mahkemesi'nin kararının bozulması için başvuruda bulanabilirdi (bkz, paragraf 40).

(i) Başvurucu'nun doktorlarının ve psikiyatristinin ifade vermesini gerektiren kararlar

102. Başvurucu'nun doktorlarının ve psikiyatristinin ifade vermesini gerektiren kararlarla ilgili olarak, Mahkeme, tedbirlerin Finlandiya hukukuna göre kocasına karşı ifade vermeme hakkından yararlanan Z (bkz, paragraf 14, 17 ve 21) bağlamında verildiğine dikkat çeker. Amaç, Başvurucu'nun tıbbî danışmanlarından, X'in HIV enfeksiyonunu ne zaman öğrendiğini veya bundan şüphelenmek için ne zaman sebepleri olduğunu kesin bir şekilde ortaya çıkarmaktı. Onların ifadeleri söz konusu zamanda, X'in sadece cinsel suçlardan mı suçlu olduğu yoksa, HIV testinin pozitif sonuçlarının mevcut hale geldiğinde, ayrıca 19 Mart 1992'den önce işlenen iki suçla ilişkili olarak daha ciddi bir suç olan adam öldürmeye teşebbüsten de suçlu olup olmadığı sorusu için belirleyici olma ihtimali vardı. Hiç şüphe yoktur ki, yetkili ulusal makamların yalnızca üçünden değil ve fakat söz konusu beş suçun hepsi ile ilgili olarak X'in adam öldürmeye teşebbüsten soruşturulması ve kovuşturulması adına oldukça ciddi kamusal yararın ağır basacağını düşünmeye hakları vardır.

103. Mahkeme, ayrıca, ilgili Finlandiya hukukuna göre, Başvurucu'nun tıbbî danışmanları, söz gelimi en az altı yıl hapis cezasının öngörüldüğü ciddi ceza suçları ilgili bir soruşturma ve suç duyurusuyla bağlantılı olarak, çok kısıtlı şartlarda (bkz, paragraf 46) Başvurucu'nun bilgilendirilmiş onayı olmaksızın ifade vermeye çağrılabilir. Doktorlar, polise ifade vermeyi reddettikleri için polis, doktorların tanık olarak dinlenebilmesi için bir yargı organından – Şehir Mahkemesi – yetki almak zorunda kaldı (bkz, paragraf 28). Sorgu, tanık beyanlarının deşifre metinleri de dâhil olmak üzere dosyanın gizli kalmasına önceden karar veren Şehir Mahkemesi (bkz, paragraf 19 ve 23) nezdindeki gizli duruşmada gerçekleştirildi. Duruşmalara katılan herkes, bu bilgileri gizli olarak değerlendirme yükümlülüğü altındaydı. Bu bakımdan bu yükümlülüğün ihlali, Finlandiya kanunlarına göre hukukî ve/veya cezai sorumluluğa yol açabilirdi (bkz, paragraf 53-56).

Bu nedenle, Başvurucu'nun özel ve aile hayatına anlaşmazlık konusu kararların gerekli kıldığı müdahale, önemli sınırlamalara tabi tutulmuş ve suistimale karşı etkili ve yeterli korumayı beraberinde taşımaktadır (bkz, örneğin, *Klass ve diğerleri/Almanya Kararı*, 6 Eylül 1978, Series A no.28, ss. 23-24, par. 49-50; yukarıda bahsedilen *Leander Kararı*, p. 25, par. 60).

Bu bağlamda, Mahkeme, Başvurucu'nun doktorlarının ne ölçüde ifade vermeye kararlaştırıldığını sorgulamak için hiçbir sebep görmemektedir (bkz, par. 23, 26 ve 30). Yukarıda belirtildiği üzere, delil etme etmenin amaca uygunluğunun değerlendirilmesi öncelikle ulusal makamların meselesidir ve yetkili makamların bu konudaki görüşleri için Mahkeme'nin kendi görüşlerini değiştirmesi gerekmez (bkz, paragraf 98).

104. Yukarıdaki faktörler, özellikle X'e karşı yapılan yargılamanın gizli niteliği yanında bunların ziyadesiyle istisnaî karakteri göz önüne alındığında, Mahkeme, ifade verilmesini gerektiren çeşitli kararların Finlandiya'daki potansiyel ve gerçek HIV taşıyıcılarını kan testi yaptırmaktan ve tıbbî tedaviye başvurmadan alıkoyacağına ilişkin Başvurucu'nun argümanına ikna olmamıştır.

105. Yukarıdaki hususlar ışığında, Mahkeme, Başvurucu'nun tıbbî danışmanlarının ifade vermesini gerektiren çeşitli kararların izlenen meşru amaçların menfaatine ağır basan bir gerekliliğe tekabül eden ilgili ve yeterli nedenlerle desteklendiği tespit etmiştir. Ayrıca Mahkeme, bu tedbirler ile amaçlar arasında makul bir orantılılık ilişkisi olduğu konusunda tatmin olmuştur. Dolayısıyla, bu noktada 8'inci maddenin bir ihlali söz konusu değildir.

(ii) Başvurucu'nun tıbbî kayıtlarına el koyulması ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesi

106. Başvurucu'nun tıbbî kayıtlarına el koyulması ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesi, Başvurucu'nun tıbbî danışmanlarını ifade vermeye zorlayan kararları tamamlayıcı niteliktedir. İkinci önlem gibi, ilki de, kocasına karşı ifade vermeyi reddeden Başvurucu bağlamında ele alınmıştır ve bu tedbirlerin amacı, X'in HIV enfeksiyonundan ne zaman haberdar olduğu veya hastalığı taşıdığından şüphelenmek için ne zaman sebepleri olduğunu belirlemektir. Bu önlemler, aynı ağırlıktaki kamu yararına dayanıyordu (bkz, paragraf 102).

107. Ayrıca, bu önlemler suistimale karşı benzer sınırlamalara ve korumalara tabiydi (bkz, paragraf 103). Söz konusu materyallere el konulabileceğine ilişkin maddi koşullar, eşit derece sınırlayıcı nitelikte idi (bkz, paragraf 46 ve 48). Daha da önemlisi, materyaller gizli olarak yapılan duruşmada sunulmuştur ve Şehir Mahkemesi dava dosyasının gizli olarak kalmasına karar vermiştir, ki bu tedbir, tanık ifadeleriyle aynı kural ve başvuru yollarıyla büyük oranda korunmuştur (bkz, paragraf 23, ve 53-56).

108. Bununla birlikte, doktorlar ile psikiyatristten ifade alınmasının aksine, el koyma kararının bir mahkeme tarafından verilmediği ve fakat savcılık tarafından verildiği bir gerçektir (bkz, paragraf 31).

Yine de, Ceza Soruşturması Cebri Yollar Kanunu'nun 4'üncü bölümü, 2(2)'nci maddesindeki ilgili hüküm koşulları altında, ilgili tıbbî kayıtlara el koyulmasının bir şartı, Başvurucu'nun doktorlarının "belgelerde bulunan konu hakkındaki hazırlık soruşturmasında ifade vermeleri için yetkili kılınması veya zorunda bırakılması"dır (bkz, paragraf 48). Bu sebeple, el koymanın yasal şartları, doktorların ifade vermesi hakkındaki kararlarla esasen aynıydı.

Bundan başka, belgelere el koyulmasından önce, Şehir Mahkemesi hâlihazırda en az iki doktorun dinlenmesine karar vermişti, ki kısa bir süre sonra tüm doktorların ifade vermesi kararını vermiştir (bkz, paragraf 23, 26 ve 30). El koymayı takip eden gün, delilleri hariç tutma yetkisine sahip Şehir Mahkemesi, söz konusu materyallerin tümünün dava dosyasına dâhil edilmesine karar verdi (bkz, paragraf 32). Buna ek olarak, daha önce de belirtildiği gibi, Başvurucu, Şehir Mahkemesi nezdinde el koymaya karşı itirazda bulunma olasılığına sahipti (bkz, paragraf 49 ve 101).

Dolayısıyla, Mahkeme, el koyma kararının mahkeme tarafından değil de savcılık tarafından verilmiş olmasını gerçeğinin, tek başına 8'inci madde uyarınca herhangi bir şüpheyne sebebiyet veremeyeceği kanaatindeydi.

109. Başvurucu'nun materyallerin bölümlerinin ilgisiz olduğu ve hiçbirinin X'e karşı yürütülen yargılamada belirleyici olmadığı savunması ile ilgili olarak, Mahkeme, ulusal yargılamalarda yetkili makamlar tarafından delillerin ileri sürülmesinin ve kabul edilmesinin amaca uygunluğunun, öncelikle bu makamlar tarafından değerlendirilmesi gereken bir mesele olduğunu ve normalde bu konudaki ulusal makamların görüşleri yerine Mahkeme'nin kendi görüşlerini dile getirmesinin (bkz, paragraf 98) Mahkeme'nin yetki alanı içinde olmadığını vurgular. X'in HIV enfeksiyonunu ilk ne zaman fark ettiğinin veya bundan şüphelenmek için sebeplerinin ne zaman olduğunun belirlenmesi için ilgili olabilecek verilerin çeşitliliği ile ilgili olarak Hükümet tarafından ileri sürülen argümanları (bkz, par. 89) göz önünde bulundurarak, Mahkeme, ulusal makamlar tarafından bu noktada yapılan değerlendirmelerden şüphe etmek için herhangi bir sebep görmemektedir.

110. Bu nedenle, Mahkeme, Başvurucu'nun tıbbî kayıtlarının ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesinin, ilgili ve yeterli sebeplerle desteklediği kanaatindedir, ki bu sebeplerin ağırlığı, Başvurucu'nun ileilmeyen söz konusu bilgideki menfaatine üstün gelmektedir. Mahkeme, tedbirlerin izlenen meşru amaçlarla orantılı olduğu kanaatindedir ve dolayısıyla bu noktada da 8'inci maddenin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

(iii) Tıbbî verilerin gizli tutulması için verilen kararın süresi

111. Söz konusu tıbbî verilerin 2002 yılından itibaren kamunun erişimine açık hale getirileceğine ilişkin şikâyetle ilgili olarak, Mahkeme, gizlilik kararı hakkındaki on yıllık sınırlamanın, hepsi daha uzun süreli gizlilik talep eden dava taraflarının istek ve menfaatlerine (bkz, paragraf 35) uymadığına dikkat çekmektedir.

112. Mahkeme, ulusal mahkemelerin on yıllık bir süreye karar vererek Başvurucu'nun menfaatlerine yeterli ağırlık verdiğine ikna olmamıştır. Unutulmamalıdır ki, Başvurucu'nun rızası olmaksızın duruşmalarda geçen konulardaki bilgiler nedeniyle, özel ve aile hayatına saygı duyulması hakkı ile ilgili olarak Başvurucu ciddi bir müdahaleye hâlihazırda maruz kalmıştır. On yıl sonra tıbbî bilgilerin kamuya açılması halinde maruz kalacağı daha fazla müdahale, Başvurucu'nun verilerin daha uzun bir süre gizli kalmasındaki menfaatlerine baskın gelecek yeterli nedenlerle desteklenmemiştir. Henüz 2002 yılında materyalleri erişilebilir kılan karar, eğer uygulanırsa, özel ve aile hayatına saygı duyulması hakkına orantısız bir müdahale teşkil etmek suretiyle 8'inci maddenin ihlali anlamına gelecektir.

Ancak, Mahkeme, Sözleşme'nin 53'üncü maddesi uyarınca yükümlülüklerini yerine getirmek için iç hukuk sisteminde kullanılacak araçları seçmenin devlete bırakılması dolayısıyla, yukarıdaki sonuç hakkında kendine sınırlama getirecektir (bkz, Marckx/Belçika Kararı, 13 Haziran 1979, Series A no.31, ss. 25-26, par. 58).

(iv) İstinaf Mahkemesi'nin kararındaki Başvurucu'nun kimliğinin ve sağlık durumunun yayınlanması

113. Son olarak, Mahkeme, Başvurucu'nun kimliğinin ve HIV enfeksiyonunun basına açıklanan İstinaf Mahkemesi'nin karar yazısında ifşa edilmesini (bkz, paragraf 36 ve 43) haklı çıkaracak yeterli sebeplerin mevcut olup olmadığını inceleyecektir.

İlgili Finlandiya kanunlarına göre, İstinaf Mahkemesi, ilk olarak, Başvurucu'nun kimliğinin saptanmasına izin veren kararda herhangi bir ismi belirtmekten kaçınmak ve ikinci olarak, belirli bir süre için tüm gerekçeyi gizli tutmak ve bunun yerine gerekçenin kısaltılmış bir bölümünü, hüküm bölümünü ve uyguladığı hukukun bir göstergesini yayınlamak (bkz, paragraf 52) konusunda takdir hakkına sahipti. Aslında, Şehir Mahkemesi herhangi bir olumsuz yoruma sebebiyet vermeksizin kararını benzer şekilde yayınlamıştır (bkz, paragraf 33).

Başvurucu'nun kimliğinin ve sağlık durumunun açıklanmamasını İstinaf Mahkemesi'nden açık bir şekilde isteyip istemediğine bakılmaksızın, adı geçen mahkeme Başvurucu'nun gizlilik kararının on yıldan daha fazla uzatılması istediği hakkında X'in avukatı tarafından bilgilendirilmiştir (bkz, paragraf 35). Buradan, Başvurucu'nun söz konusu bilgilerin kamuya açılmasına karşı olduğu açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Bu şartlar altında, yukarıdaki 112'nci paragrafta değinilen mülahazaları dikkate alan Mahkeme, itiraz edilen yayının haklı bir sebeple desteklendiğini düşünmemektedir. Dolayısıyla, ilgili bilgilerin yayınlanması, Başvurucu'nun 8'inci madde ile güvence altına alınan özel ve aile hayatına saygı duyulması hakkını ihlal etmiştir.

(v) Özet

114. Mahkeme, bu nedenle, (1) Başvurucu'nun doktorlarına ifade vermeyi zorunlu kılan kararlar ve (2) tıbbî verilere el koyulması ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesi ile ilgili olarak Sözleşme'nin 8'inci maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Diğer yandan, Mahkeme, (3) söz konusu tıbbî verilerin henüz 2002 yılında kamuya açılmasının, eğer uygulanırsa, 8'inci maddenin ihlaline sebebiyet vereceğini ve (4) İstinaf Mahkemesi'nin kararındaki Başvurucu'nun kimliğinin ve sağlık durumunun yayınlanması ile ilgili olarak 8'inci maddenin ihlal edildiğini tespit etmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 13'ÜNCÜ MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI (m. 13)

115. Başvurucu, ayrıca, 8'inci madde uyarınca itiraz edilen her bir önleme karşı yargı yolunun kapalı olmasının Sözleşme'nin 13'üncü maddesini ihlal edilmesine neden olduğu iddia etmiştir. Söz konusu maddeye göre:

“Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmî bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir”.

116. Hükümet bu görüşe itiraz ederken; Komisyon, 8'inci madde uyarınca şikayetlerle ilgili bulgularını dikkate alarak, ayrıca 13'üncü maddenin ihlal edilmediğini inceleme gereksinimi olduğunu düşünmemiştir.

117. Mahkeme, bu konuları 8'inci madde ile ilişkili olarak dikkate alarak (bkz, paragraf 101, 103, 107 ve 109) söz konusu itirazları 13'üncü maddeye göre inceleme gereksinimi bulunmadığına karar vermiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 50'NCİ MADDESİNİN UYGULANMASI (m. 50)

118. Başvurucu, Sözleşme'nin 50'nci maddesi uyarınca adil tazmin talebinde bulunmuştur. Söz konusu maddeye göre:

“Eğer Mahkeme, bir Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın yasal veya diğer türlü makamları tarafından alınan bir karar veya tedbirin tamamen veya kısmen Sözleşme'den ... kaynaklanan yükümlülüklerle çatıştığını tespit ederse ve söz konusu tarafın iç hukuku, bu kararın veya tedbirin sonuçları için sadece kısmen telafi yapılmasına izin verdiği tespit ederse, gerektirdiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Manevi zarar

119. Başvurucu, maddi tazminat talebinde bulunmamıştır; ancak basın tarafından geniş bir şekilde yayılan tıbbî verilerinin ifşasının bir sonucu olarak uğradığı manevi zarar için Mahkeme'den 2 milyon Fin Markı⁵ (FIM) tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

⁵ Ç.N.: Mahkeme'nin karar tarihi olan 25 Şubat 1997 verilerine göre; 1 Fin Markı, 24,22TL idi. Çapraz kur verilerine göre ise 1 ABD doları, 5 Fin Markı idi, 25.02.1997 Günü Saat 15:30'da Belirlenen Gösterge Niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kurları, <http://www.tcmb.gov.tr/kurlar/199702/25021997.xml> (e.t.: 12.01.2017).

120. Hükümetin görüşüne göre, bir ihlalin bulunması kendi başına yeterli ve adil tazmin teşkil edecektir. Her halükarda, Başvurucu'ya verilecek tazminat, X tarafından işlenen suçların dört mağduru için verilen tazminatın seviyesine ulaşmamalıdır ki bu üst seviye, 70.000 FIM'dir.

121. Komisyon delegesi, bu konu hakkında herhangi bir görüş sunmamıştır.

122. Mahkeme, Başvurucu'nun, İstinaf Mahkemesi'nin kararında kimliğinin ve sağlık durumunun ifşa edilmesinin bir sonucu olarak manevi zarardan mustarip olduğunun sabit olduğunu kabul etmektedir. Mahkeme, yeterli bir adil tazminin sadece bir ihlal bulma yoluyla sağlanamayacağını ve bu nedenle tazminatın verilmesinin gerekli olduğunu düşünmektedir. Miktarı belirlerken, Mahkeme, bir miktar yardım sağlayacak olmasına rağmen, ulusal uygulamalarla kendisini bağlı bulmamaktadır. Hakkaniyet temelli karar vererek, Mahkeme, bu başlık altında, Başvurucu'ya 100.000 FIM tazminat verilmesine karar vermiştir.

B. Maliyetler ve giderler

123. Başvurucu ayrıca, aşağıdaki kalemlere ilişkin olarak, toplam 239.838 FIM tutarındaki masraf ve giderlerin geri ödenmesini talep etmiştir:

(a) Ulusal yargılamalardaki yürüttüğü işlerden dolayı Bay Fredman için 4.800 FIM;

(b) Komisyon nezdindeki harçlar dolayısıyla Bay Fredman için 126.000 ve Bay Scheinin için 24.000;

(c) Yazılı savunmalarda dâhil bunlara kadar olan Mahkeme nezdindeki harçlar dolayısıyla Bay Fredman için 16.800 ve Bay Scheinin için 9.600 FIM;

(d) Mahkeme önünde Başvurucu'nun avukatlarının yer alması dolayısıyla 49.800 FIM;

(e) Çeviri giderleri için 8.838 FIM.

600 FIM saat ücreti üzerinden 385 saatlik çalışma ile ilgili olan yukarıdaki yasal ücretler, Avrupa Konseyi'nden alınan adli yardımın miktarı düşülürken, ilgili katma değer vergisiyle (VAT) artırılmalıdır.

124. (a) kalemini kabul edip (e) kalemine itiraz etmeyen Hükümet, (b) ve (d) kalemleriyle ilgili olarak geçen saat sürelerini aşırı bulmuştur.

125. Komisyon Delegesi, konuyla ilgili herhangi bir görüş bildirmemiştir.

126. Mahkeme, yukarıdaki istemleri, içtihadında yer alan kriterler ışığında, söz gelimi maliyet ve masrafların Sözleşme'nin ihlali teşkil ettiği tespit edilen bir hususun önlenmesini veya tazmin edilmesini sağlamak için fiilen ve zorunlu olarak gerçekleşip gerçekleşmediğini ve miktarın makul olup olmadığını dikkate alacaktır (bkz, örneğin, Tolstoy Miloslavsky/Birleşik Krallık Kararı, 13 Temmuz 1995, Series A no. 316-B, s. 83, par. 77).

Bu kriterleri uygulayan Mahkeme, (a) ve (e) kalemlerinin tamamen geri ödenmesine karar vermiştir.

(b) ve (d) kalemleriyle ilgili olarak, Mahkeme, tüm masrafların zorunlu olarak gerçekleştiğine ikna olmamıştır. Mahkeme, hakkaniyet temelinde karar vererek, uygulanabilir herhangi bir katma değer vergisi oranında artırılacak olan 160.000 FIM toplamı kadar tazminata hükmetmiştir; Başvurucu'nun Avrupa Konseyi'nden adli yardım olarak aldığı yasal ücretler olan 10.835 Fransız Frank'ı düşülmüştür.

C. Gecikme faizi

127. Mahkeme'ye sunulan bilgiye göre, mevcut kararın verildiği tarihte Finlandiya'da uygulanan yasal faiz oranı, yıllık %11'dir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK MAHKEME,

1. Bire karşı sekiz oyla, Başvurucu'nun tıbbî danışmanlarını ifade vermeye zorlayan kararların Sözleşme'nin 8'inci maddesinin ihlali anlamına gelmediğine,

2. Bire karşı sekiz oyla, Başvurucu'nun tıbbî kayıtlarına el koyulmasının ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesinin 8'inci maddenin ihlaline sebebiyet vermediğine,

3. Oybirliğiyle, Başvurucu'nun tıbbî danışmanları tarafından verilen ifadelerin deşifre metinlerinin ve tıbbî kayıtların 2002 yılında kamuya açılmasının, eğer uygulanırsa, 8'inci maddenin ihlalini oluşturacağına,

4. Oybirliğiyle, Başvurucu'nun kimliğinin ve sağlık durumunun Helsinki İstinaf Mahkemesi tarafından ifşa edilmesinin, 8'inci maddenin bir ihlalini oluşturduğuna,

5. Oybirliğiyle, Sözleşme'nin 13'üncü maddesi uyarınca Başvurucu'nun şikâyetlerinin incelenmesine gerek olmadığına,

6. Oybirliğiyle,

- (a) Davalı devletin, manevi tazminat olarak Başvurucu'ya, üç ay içinde, 100.000 (yüz bin) Fin Markı ödemesine ve yasal masraf ve giderler için uygulanabilir herhangi bir kat değer vergisi de eklenerek ve mevcut kararın verildiği tarihte uygulanabilir oranda Fin Markı'na çevrilmek suretiyle 10.835 (on bin sekiz yüz otuz beş) Fransız Frank'ı düşülerek 160.000 (yüz altmış bin) Fin Markı ödenmesine,
- (b) Yukarıda belirtilen üç ayın bitiminden ödemenin yapılmasına kadar, yıllık %11 oranında basit faizin uygulanmasına;

7. Oybirliğiyle, adil tazmine ilişkin kalan taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İngilizce ve Fransızca yazılan bu karar, 25 Şubat 1997 tarihinde, Strazburg İnsan Hakları Binası'ndaki aleni duruşmada verilmiştir.

Rolv RYSSDAL
Başkan

Herbert PETZOLD
Yazı İşleri Müdürü

Sözleşme'nin 51'nci maddesinin 2'nci fıkrası ve Mahkeme Kuralları B'nin 55'inci Kural'ının 2'nci fıkrası uyarınca, Bay De Meyer kısmi karşı oyu, bu karara eklenmiştir.

R.R.
H.P.

HÂKİM DE MEYER'İN KISMÎ KARŞI OY GÖRÜŞÜ

(Çeviri)

I. Mahkeme, Başvurucu'nun özel ve aile hayatına saygı duyulması hakkının, ne doktorlarının ve psikiyatristinin ifade vermesini gerektiren kararlar dolayısıyla ne de tıbbî kayıtlarına el koyulması ve bunların soruşturma dosyasına dâhil edilmesi dolayısıyla ihlal edilmediğini kabul etmiştir.

Mahkeme, X'in 19 Mart 1992 tarihinden önce işlemekle itham edildiği suçların, bu tarihten sonra işlediği suçlar gibi adam öldürmeye teşebbüs olarak mı yoksa sadece cinsel saldırı olarak sınıflandırılıp sınıflandırılmayacağını tespiti amacıyla Başvurucu'nun kocası X'in HIV-pozitif olduğunu ne zaman öğrendiğini veya inanmak için ne zaman sebepleri olduğunu belirlemek için bu tedbirlerin haklı olduğuna karar vermiştir.

Benim kanaatime göre, ceza muhakemesinin gereklilikleri ne olursa olsun, söz konusu karar hakkındaki mülahazalar, doktor-hasta ilişkisinden veya bununla ilgili belgelerden kaynaklanan gizli belgelerin ifşa edilmesini meşru kılamaz.

II. “Gizlilik hakkında sınırlamanın” bu davada on yıl olarak Finlandiya Mahkemeleri tarafından karar verilmesini çok kısa olduğunu belirten Mahkeme, sanki yeterli bir süre geçtikten sonra tıbbî verilere kamunun erişimine izin verilebileceğini ima eder görünmektedir.

Ceza davaları dosyalarındaki diğer bilgilerle ilgili olarak neyin kabul edilebilir olduğuna hanelerle getirmeksizin bu tür dosyalardaki tıbbî kayıtların süresiz olarak gizli kalması gerektiğini düşünüyorum.

Mahkeme duruşmalarının aleniliğini sağlarken söz konusu olan menfaat, çok yıllar sonra olsa bile gizli verilerin ifşasını haklı çıkarmak için yeterli değildir.

III. Mevcut yargılamada Mahkeme, bir kez daha, ulusal makamların “takdir payı”na dayanmaktadır.

Mahkeme’nin bu kavramı mantığından çıkarmasının tam zamanı olduğunu düşünüyorum. Mahkeme, bu beylik ifadeyi terk etmekte ve ifade ettiği göreceliği bırakmakta çoktan gecikti.

Belli alanlarda takdir payı öngörmek mümkündür. Örneğin, bir ceza mahkemesi için, davanın ciddiyetine ilişkin değerlendirmesine göre, – yasama tarafından belirlenen cezalar çerçevesinde – hüküm belirlemesi tamamen doğaldır.

Fakat; insan haklarının söz konusu olduğu yerde, devletin neyin kabul edilebilir ve neyin kabul edilemez olduğuna karar vermesi imkanı yaratacak bir takdir payına yer yoktur.

Bu konuda geçilmemesi gereken sınır, mümkün olduğunca net ve kesin olmalıdır. Bu konuda karar vermek, münferit olarak her bir devletin değil Mahkeme’nin vazifesidir ve Mahkeme’nin görüşleri her bir devletin yargı yetkisi içindeki herkese uygulanmalıdır.

Devletin takdir payı ile ilgili boş ifadeler – ki çok uzun bir süredir Mahkeme kararlarında tekrarlanmaktadır - Mahkeme’nin insan hakları ile bağdaşmadığını düşünmediği her şeyi devletlerin anlaşılması zor bir şekilde yapabileceğini sadece göstermeye yarayan gereksiz laf kalabalıklarıdır.

Pratikte anlamsız olduğu gibi prensipte de yanlış olan bu terminoloji, gecikmeksizin terk edilmelidir.